

Concept-begroting Interprovinciaal Overleg

2027

Interprovinciaal overleg

Gezamenlijke provincies

www.ipo.nl | www.bij12.nl

Inhoudsopgave

Inhoudelijk beeld	4
Financieel beeld	5
1. Bestuur- en Verenigingszaken	7
1.1. Bestuur- en Verenigingszaken	8
2. Beleidsvoorbereiding.....	10
2.1. Ruimte en Leefomgeving	11
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur	14
2.3. Landelijk Gebied.....	18
2.4. Klimaat en Energie.....	22
2.5. Regionale economie en Cultuur	25
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur	28
2.7. Digitalisering	29
2.8. Werkgeverszaken.....	30
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12.....	32
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000.....	33
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer	35
3.3. Faunazaken	37
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)	38
3.5. Drugsafvaldumpingen	39
3.6. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies)	40
4. Overige ramingen en uitkeringen.....	42
4.1. Overige ramingen	43
4.2. Overige uitkeringen	44
5. Bedrijfsvoering.....	46
Bijlagen	52

Voorwoord

In 2026 bestaat het IPO veertig jaar. Veertig jaar waarin provincies zich hebben georganiseerd om gezamenlijk sterker te staan — richting het Rijk, richting Europa, richting de medeoverheden waarmee wij dagelijks het werk doen. Wat ooit begon als een overlegstructuur is uitgegroeid tot een vereniging met een eigen plek in het Nederlandse openbaar bestuur. 2027 wordt een jaar van overgang: met de Provinciale Statenverkiezingen krijgen wij een nieuw bestuur, een nieuwe Algemene Vergadering en een nieuwe vierjarige koers.

De opgaven waar provincies voor staan vragen om een vereniging die stevig staat. De Nota Ruimte en bijbehorende uitvoeringsagenda, water en bodem sturend, de versterking van het VTH-stelsel, de beheer- en vervangingsopgave van onze infrastructuur, de volgende fase van de Omgevingswet — het zijn dossiers waarin provincies als gebiedsregisseur een eigen rol vervullen. Nog los van onze prioriteiten woningbouw, stikstof-natuur en netcongestie. Dat stelt eisen aan de manier waarop wij met twaalf provincies samenwerken, en aan de slagkracht van het IPO-bureau, BIJ12 en het HNP.

Twee van de vijf bestuursopdrachten die wij eind 2025 hebben geformuleerd — Basis op orde en Ontleden van de Begroting — werken in deze conceptbegroting direct door. De vereniging is de afgelopen jaren gegroeid in taken en in financiële omvang, als gevolg van meer bestuurlijke opdrachten en een grotere kassiersfunctie. Die groei is niet overal gelijk opgegaan met de ontwikkeling van de organisatie zelf, waardoor de risico's in de bedrijfsvoering zijn toegenomen.

Het versterken van de financiële functie, HR, informatievoorziening en bedrijfsvoering is daarom geen kwestie van inhalen, maar van investeren in een fundament dat past bij de complexiteit van het werk dat de provincies ons toevertrouwen. De voorstellen in dit stuk zien wij als eerste stap in een meerjarige transitie.

Bij alles wat volgt blijft het uitgangspunt hetzelfde. Provincies werken dicht bij inwoners en bedrijven aan vraagstukken die zich niet aan gemeentegrenzen houden en die een langere adem vragen dan één kabinetsperiode. Het IPO is er om die rol te versterken: door te verbinden waar het kan, helder te zijn waar dat moet, en betrouwbaar te leveren wat is afgesproken. Veertig jaar samenwerken heeft ons geleerd dat dit werk nooit af is. Met de Conceptbegroting 2027 doen wij het voorstel om er het komende jaar opnieuw met overtuiging in te staan.

Leeswijzer

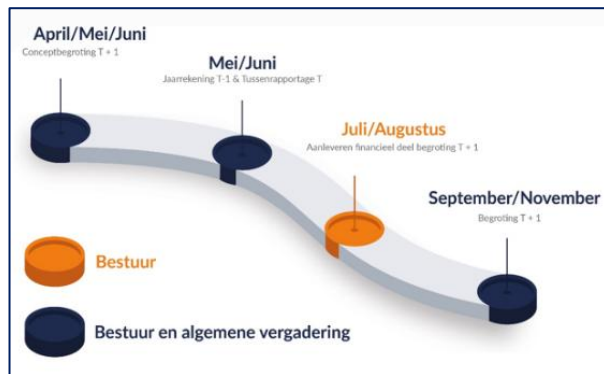
Plaats conceptbegroting in de P&C-cyclus

Via de P&C-cyclus plant, stuurt en verantwoordt het bestuur van de Vereniging de uitvoering van de werkzaamheden die de samenwerkende provincies hebben belegd bij de Vereniging. Daarbij gaat het om beleidskeuzes ten aanzien van de belangenbehartiging en om de uitvoering en ondersteuning van opdrachten van de gezamenlijke provincies. In alle gevallen betreft het werkzaamheden die bij de Vereniging IPO zijn of worden ondergebracht om op deze wijze de gedeelde provinciale opgaves efficiënter en effectiever te realiseren.

Met ingang van 2025 bestaat de P&C-cyclus van de Vereniging IPO uit de volgende P&C-producten:

1. Conceptbegroting
2. Definitieve begroting
3. Raming kassiersfunctie
4. Tussenrapportage
5. Jaarverslag en Jaarrekening.

Schematisch is de P&C-cyclus weergegeven in de figuur hiernaast.

Doel van de conceptbegroting

Het doel van de conceptbegroting is het leggen van de basis voor de nieuw op te stellen begroting van de Vereniging IPO en het bieden van vroegtijdig inzicht in de te verwachten kosten van de vereniging voor provincies, ten behoeve van de begroting van alle individuele provinciën. De conceptbegroting bevat onderwerpen en ontwikkelingen die aanvullend zijn op de meerjarenraming (als onderdeel van de laatst vastgestelde en goedgekeurde begroting) en voor zover ze op dit moment zijn te voorzien. De wijzigingen zijn noodzakelijk voor de uitvoering van de werkzaamheden die de Vereniging IPO in opdracht van de provincies uitvoert.

Opzet van de conceptbegroting

De opzet van de conceptbegroting sluit aan op de opzet van de verenigingsbegroting. Dit betekent dat de conceptbegroting bestaat uit de volgende programma indeling:

1. Bestuur- en Verenigingszaken
2. Beleidsvoorbereiding
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12
4. Overige ramingen en uitkeringen
5. Bedrijfsvoering

Per programma en unit geven we aan welke inhoudelijke ontwikkelingen zich hierbinnen hebben voorgedaan na vaststelling van de laatste begroting en voor welke speerpunten wij kiezen. Van de begrotingsvoorstellen die hierop volgen, geven we per deel een opsomming.

Samenvatting

Inhoudelijk beeld

In de conceptbegroting 2027 spelen de 5 bestuursopdrachten een belangrijke rol. In de bestuursvergadering in december heeft het IPO-bestuur 5 opdrachten aan de IPO organisatie gegeven aangaande de ontwikkelingen binnen de interne organisatie van de vereniging.

De 5 bestuursopdrachten zijn:

1. Organisatievisie/bestuurlijk afwegingskader
Hierbinnen gaat het om de vraag: Wat doet de IPO-vereniging wel en wat niet? Het resultaat is een gemeenschappelijk kompas voor gezamenlijke keuzes.
2. Basis op orde
Het IPO is sterk gegroeid in taken, programma's en projecten in bestuurlijke opdrachten, en externe eisen aan verantwoording, transparantie (Woo) privacy, informatiebeveiliging. De begroting is hierbij niet evenredig meegegroeid; bedrijfsvoering, systemen en beheersprocessen zijn daarbij achtergebleven. Dit leidt tot risico's en kwetsbaarheden in de organisatie.

3. Ontleden van de Begroting
Deze opdracht heeft als doel de verenigingsbegroting te ontleden (zuiver te maken) langs de verschillende governance- en financieringslijnen.
4. Samenwerkingsafspraken
Hier gaat het om een uitwerking om de hygiëne in de samenwerkingsafspraken te verbeteren/versterken. De provinciesecretarissen worden hierbij expliciet betrokken.
5. Doorlichten werkplannen BAC's
De BAC's krijgen de opdracht kritisch te zijn op het eigen werkplan cq. de bestuurlijke opdrachten.

Twee bestuurlijke opdrachten werken inhoudelijk en financieel direct door in de verenigingsbegroting. Het gaat hierbij om Basis op orde (opdracht 2) en Ontleden van de Begroting (opdracht 3). De afgelopen jaren is de vereniging sterk gegroeid in taken. Deze groei vertaalt zich in een toegenomen financiële omvang en een toenemende complexiteit van werkzaamheden. Hoewel de organisatie zich inhoudelijk heeft ontwikkeld, is de basis van de organisatie niet evenredig meegegroeid. Het op orde brengen van de bedrijfsvoering is daarom geen op zichzelf staand verbetertraject, maar onderdeel van een bredere organisatieontwikkeling. Het doel van deze ontwikkeling is het realiseren van een sterk fundament voor de toekomst waarop kan worden doorgebouwd om de organisatie in staat te stellen om bij te dragen aan het realiseren van de bestuurlijke ambities van de provincies.

Dit vraagt om een aantal investeringen op meerdere terreinen. Het gaat daarbij onder meer om het kwalitatief en kwantitatief versterken van de financiële functie en concern control, het harmoniseren en standaardiseren van financiële processen en systemen, en het versterken van de planning en control cyclus met nadruk op vooruitkijkende sturing en risicomanagement. Daarnaast is een stevige HR kolom noodzakelijk om de organisatie duurzaam te ondersteunen bij haar omvang en complexiteit, onder meer op het gebied van formatie, inhuur, ontwikkeling van medewerkers en goed werkgeverschap. Ook het integraal borgen van informatievoorziening, privacy en informatiebeveiliging is onmisbaar om te voldoen aan wet- en regelgeving en om bestuurlijke grip te versterken. Tot slot vraagt de groei van de organisatie om herijking en professionalisering van functies als inkoop, juridische ondersteuning, facilitair en huisvesting, zodat deze toekomstgericht, efficiënt en beheersbaar zijn ingericht.

De investeringen die onderdeel zijn van de Conceptbegroting 2027, zijn een eerste stap in een meerjarige transitie.

Financieel beeld

De Conceptbegroting 2027 van de Vereniging IPO heeft onder andere als doel het indicatieve begrotingsvolume te geven voor begrotingsjaar 2027 en de meerjarenraming 2028-2030. Dit volume is in tabel 1. opgenomen. Vanwege de inhoudelijke relatie met de Tussenrapportage 2026 is ook de jaarschijf 2026 weergegeven.

Tabel 1. Indicatieve begrotingsvolume Vereniging IPO 2026 t/m 2030 (inclusief vertrekpunt)

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal lasten</i>	84.742	83.420	81.154	81.794	82.194
<i>Totaal baten</i>	84.742	83.420	81.154	81.794	82.194
<i>Saldo</i>	0	0	0	0	0
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
<i>Lasten</i>					
1. Bestuur- en Verenigingszaken	-377	-347	-357	-357	-357
2. Beleidsvoorbereiding	-3.193	-2.402	-2.702	-2.702	-2.702
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12	595	-185	-335	-535	-3.248
4. Overige ramingen en uitkeringen	74	2.013	2.863	2.876	2.876
5. Bedrijfsvoering	2.964	3.425	2.425	2.425	2.425
<i>Totaal wijziging lasten</i>	63	2.504	1.894	1.707	-1.006
<i>Baten</i>					
1. Bestuur- en Verenigingszaken	0	0	0	0	0
2. Beleidsvoorbereiding	450	300	0	0	0
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12	3.123	2.883	2.733	2.533	-180
4. Overige ramingen en uitkeringen	-3.510	-679	-839	-826	-826
5. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0
<i>Totaal wijziging baten</i>	63	2.504	1.894	1.707	-1.006
III. Nieuw kader: Begroting 2027 en MJR 2028-2030					
<i>Totaal lasten</i>	84.805	85.924	83.048	83.501	81.188
<i>Totaal baten</i>	84.805	85.924	83.048	83.501	81.188
<i>Saldo</i>	0	0	0	0	0

x € 1.000

Toelichting bij tabel 1.

1. De door de AV goedgekeurde Begroting 2026 (inclusief meerjarenraming 2027-2029) is het vertrekpunt voor de Begroting 2027 (omvang € 83,4 miljoen).
2. In de Conceptbegroting 2027 zijn bij de afzonderlijke programma's verschillende begrotingsvoorstellen opgenomen en toegelicht. Het totaal van die voorstellen is opgenomen in tabel 1.
3. Door het totaal aan begrotingsvoorstellen (zie 2.) op te tellen bij het vertrekpunt (zie 1.) ontstaat de verwachte omvang van de Verenigingsbegroting 2027 (zie 3.), te weten afgerond € 85,9 miljoen.

Bijdrage per provincie

Het is voor de provincies - voor hun eigen begrotingsproces - van belang tijdig te weten wat de hoogte van hun bijdrage aan de Vereniging IPO wordt. Die informatie is opgenomen in bijlage 1.

1. Bestuur- en Verenigingszaken

1.1. Bestuur- en Verenigingszaken

Ontwikkelingen

Aan het eind van 2025 heeft het bestuur vijf bestuursopdrachten verstrekt die raken aan de ontwikkeling van de organisatie en de samenwerking met de (collega's van de) provincies. Naast het bespreken van de reguliere voortgang in en met het bestuur wordt ook de Algemene Vergadering meegenomen in de noodzakelijke ontwikkelingen en randvoorwaardelijke investeringen.

Speerpunten

- In 2027 vinden de Provinciale Statenverkiezingen plaats. Voor de vereniging betekent dit een nieuw bestuur, een nieuwe AV en een overdrachts- cq. transitieperiode. Het streven is meer/beter dan voorgaande transitie-periodes in te zetten op bewustzijn over de samenwerking en betrokkenheid bij de samenwerking, van lobby, beleidsbeïnvloeding tot uitvoering.
- Voor de vereniging, specifiek de organisatie, blijft de inzet op het verbeteren van de P&C cyclus, de lessen uit de Statenperiode 2023-2027 vertalen naar de start van de nieuwe Statenperiode, inclusief de versterkte samenwerking met de AV/Provinciale Staten.
- Investeren in de samenwerking met een nieuw kabinet, met als speerpunten de integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken en overkoepelende interbestuurlijke en financiële verhoudingen. We investeren daarbij ook in een intensievere samenwerking met de koepels van de decentrale overheden via bijvoorbeeld de directeuren-overleggen en het voorzitters-, en overhedenoverleg.
- Samen met de provincies (fysiek en digitaal) bijeenkomsten organiseren voor en met het netwerk van de vereniging zoals themabijeenkomsten, webinars, netwerk- en inspiratiesessies, werkbezoeken en het IPO Jaarcongres in Enschede. Dit alles in het jaar dat het IPO 40 jaar bestaat.
- Samenwerking tussen het HNP, IPO-bureau en BIJ12 binnen onze vereniging blijven intensiveren, zowel op inhoud als in onze werkwijze.

Financieel gevolg

De Algemene Vergadering stemde op 4 november 2025 in met een voorstel voor optimalisatie van de betrokkenheid van Statenleden bij de IPO-vereniging en voor het aanpassen van de statuten. Om deze optimalisatie door te voeren en te waarborgen is extra capaciteit en programmageld noodzakelijk.

Opsomming wijzigingen binnen dit hoofdstuk

In de tabel hieronder zijn de voor dit programma geraamde middelen weergegeven (I. Kader). In de tabel zijn onder II. de bij de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 opgenomen begrotingsvoorstellen opgenomen. III. geeft dan het nieuwe kader voor de definitieve Begroting 2027 weer.

Aanvullend op de in dit programma genoemde financiële gevolgen bij de inhoudelijke ontwikkelingen is in de tabel onder II. ook het financieel gevolg van het traject 'Bestuurlijke opdracht: Ontleden verenigingsbegroting' zichtbaar gemaakt. De volgende ramingen worden overgebracht naar de Raming kassiersfunctie: Kennis leren platform PLeK, Europa Decentraal, CEMR (Raad van Europese Gemeenten en Regio's) en Bijdrage Huis der Nederlandse Provincies.

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal lasten</i>	4.924	4.924	4.924	4.924	4.924
<i>Totaal baten</i>	0	0	0	0	0
<i>Saldo</i>	4.924	4.924	4.924	4.924	4.924
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
1.1. Samenwerking AV en aanpassing statuten	40	70	60	60	60
1.1. Best. opdracht: Ontleden Verenigingsbegroting	-417	-417	-417	-417	-417
<i>Totaal wijziging lasten</i>	-377	-347	-357	-357	-357
<i>Totaal wijziging baten</i>	0	0	0	0	0
<i>Saldo</i>	-377	-347	-357	-357	-357
III. Nieuw kader: Begroting 2027 en MJR 2028-2030					
<i>Totaal lasten</i>	4.547	4.577	4.567	4.567	4.567
<i>Totaal baten</i>	0	0	0	0	0
<i>Saldo</i>	4.547	4.577	4.567	4.567	4.567

x € 1.000

2. Beleidsvoorbereiding

2.1. Ruimte en Leefomgeving

Ontwikkelingen

Ruimte

Het kabinet Schoof heeft eind 2025 de ontwerp Nota Ruimte in consultatie gebracht. De provincies zijn, zoals beschreven in de IPO zienswijze, tevreden dat ruimtelijke ordening weer stevig terug is op de Rijksagenda. De nota verdient op punten echter nog nadere keuzes en uitwerkingen. De provincies hebben in 2025, samen met het Rijk, gewerkt aan Ruimtelijke arrangementen (wederkerige afspraken). De resultaten van de Ruimtelijke arrangementen zien we nog niet overal terug in de Nota Ruimte. Het kabinet Jetten zal in 2026 moeten komen tot een definitieve Nota Ruimte met bijkomende uitvoeringsagenda.

Wonen

Het IPO heeft zich in 2024 verbonden aan de Woontop-afspraken. De Woontop in december 2025 kende een andersoortig karakter vanwege de demissionaire status van het kabinet. Er zijn geen nieuwe afspraken gemaakt; wel is de samenwerking tussen de partijen bestendig en zijn operationele knelpunten besproken.

Het IPO presenteerde vlak voor de verkiezingen in oktober 2025 de 'nationale rapportage randvoorwaarden woningbouw'. De rapportage is een lobbyinstrument welke inzichtelijk maakt op welke kritische succesfactoren de woningbouw stukt.

De wet regie volkshuisvesting kende in 2025 (een deel van) diens Tweede Kamer behandeling. De wet geeft het Rijk, provincies en gemeenten meer wettelijke instrumenten om de regie te voeren op waar, hoeveel en voor wie er wordt gebouwd. De parlementaire behandeling zal in 2026 worden afgerond.

Water en Bodem

Het regeerakkoord dat in januari 2026 is gepresenteerd kiest voor 'water en bodem sturend' als richtinggevend principe, in plaats van het door het vorige kabinet gehanteerde 'rekening houden met'.

Het vorige kabinet heeft in 2025 het 8^e Nitraatactieprogramma (NAP) in consultatie en besluitvorming gebracht. Het 8^e NAP moet bijdragen aan de doelen van de KRW (kaderrichtlijn water). Het IPO heeft daarop een zienswijze ingediend. Het kabinet heeft in december van 2025 echter besloten, n.a.v. een door de tweede kamer aangenomen motie, de werking van het 7^e NAP in 2026 te verlengen en het 8^e NAP op te schorten.

Leefomgeving/VTH

Sinds januari 2025 geeft IPO uitvoering aan de samenwerkingsafspraken versterking VTH. IPO is daarin onder meer trekker van het onderdeel 'regionale beleidscyclus'. De Wet versterking VTH is eind 2025 in consultatie gebracht. De wet heeft als doel de kwaliteit, uniformiteit en robuustheid van milieutaken door de omgevingsdiensten te verhogen. IPO heeft een kritische zienswijze ingediend; in het bijzonder op de aan de minister van IenW toegedichte IBT-taak.

Het vorige kabinet heeft in december 2025 een kamerbrief gepresenteerd met daarin keuzes voor het vervolg van de 'actieagenda industrie en omwonenden'. De actieagenda kent een vervolg in de vorm van pilots en verkenningen; die de provincies in diens rol van bevoegd gezag (kunnen) raken.

Het beleidstraject om te komen tot een robuust basisnet kende in 2025 stagnatie. IPO, VNG en het ministerie van IenW spreken momenteel, in een daarvoor ingerichte bestuurlijke dialoog, om tot een gezamenlijk resultaat te komen.

Omgevingswet

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 inwerking getreden. Uit verschillende rapporten en evaluaties komt naar voren dat de stelselverandering onder de Omgevingswet wel is ingezet, maar nog niet uitgekristalliseerd is. Capaciteitstekorten en de complexiteit van de opgave zorgen voor vertraging. Dat belemmert de ambitie van een wendbaar stelsel waarin samenwerking en integraliteit centraal staan. Tegelijkertijd stapelt de nieuwe wet- en regelgeving zich op en is er met toenemende regie vanuit het Rijk sprake van veranderende rollen voor de voor de verschillende overheden, waarbij er van provincies steeds meer een coördinerende rol wordt gevraagd. Ook laat de totstandkoming van het basisniveau van DSO langer op zich wachten en schuift het ook het bereiken van de eindambitie verder naar achteren. Een goed functionerend stelsel Omgevingswet en het daaraan ondersteunende stelsel Digitale Stelsel (DSO), is voor provincies cruciaal voor het behalen van de doelen in het fysiek domein.

Speerpunten

Ruimte

We plegen stevige inzet op het verdere proces van totstandkoming van de definitieve Nota Ruimte en bijbehorende uitvoeringsagenda. Het inhoudelijke mandaat en handvat voor de IPO inzet ligt in de door het IPO bestuur vastgestelde IPO-zienswijze en de daarachter gelegen inhoudelijke vijf IPO-fiches. Provincies dienen, ook in de uitvoeringsagenda, in positie te blijven als (gebieds)regisseur. In het vervolgproces, met bijzondere aandacht voor de uitvoeringsagenda, richt de inzet zich op de samenhang met de ruimtelijke arrangementen, de governance, de financiën en de instrumentering.

Wonen

De Woontop afspraken dragen bij aan onze bestuurlijke doelen: 100.000 woningen per jaar, 2/3e betaalbaar en toekomstbestendig. Nakoming van de afspraken is essentieel voor onze positie als betrouwbare partner. Daarnaast ligt het voor de hand dat het nieuwe kabinet, in enige vorm met de woontopalliantie, tot nieuwe versnellingsafspraken zal willen komen. Onze blijvende inzet richt zich op borging van de provinciale rol binnen het nationale woningbouwstelsel, het realiseren van structurele financiering en randvoorwaarden voor de uitvoering van woningbouwopgaven en het versterken van de uitvoeringskracht.

Het blijft noodzakelijk extra aandacht te zetten op de invulling van de randvoorwaarden voor woningbouw. Als de noodzakelijke randvoorwaarden (stikstof, netcongestie, ambtelijke capaciteit, onrendabele toppen en investeringsvermogen woningcorporaties) niet worden ingevuld/opgelost dan komt de woningbouw ernstig in het geding. We zetten in op het verkennen van oplossingsrichtingen in samenwerking, beleid, wetgeving en financiering.

Blijvende extra inzet is nodig op de implementatie en uitvoering van de wet regie volkshuisvesting.

We zetten in op het creëren van de juiste (uitvoerings-) voorwaarden (financiële middelen en instrumenten) en het motiveren van partners om anders te bouwen.

Water en Bodem

Op het vlak van waterkwaliteit is blijvende extra inzet nodig ten behoeve van de KRW-doelen en de deadline eind 2027. Het nieuwe kabinet heeft hier vanaf 2028 extra geld voor vrijgemaakt.

Hiermee samenhangend is de inzet op het 8e Nitraatactieprogramma, beleid gewasbeschermingsmiddelen en indirecte lozingen.

Er wordt extra gezet op een adequate implementatie van de EU-Bodemmonitoringsrichtlijn. Het borgen van provinciale inbreng, juridische verankering (onder de omgevingswet) en structurele financiering voor de uitvoering van monitorings- en saneringstaken zijn hierbij belangrijke aandachtspunten.

Leefomgeving/VTH

De implementatie van de producten die binnen Interbestuurlijk programma VTH zijn ontwikkeld wordt in 2027 gecontinueerd, waarbij IPO bijdraagt aan de implementatie van de regionale beleidscyclus en de financieringssystematiek (die laatste in gedeelde verantwoordelijkheid met VNG en ODNL). Stevige lobbyinzet blijft nodig op de randvoorwaarden in het VTH-stelsel. De inzet hiervoor is opgenomen in de IPO zienswijze op de wet versterking VTH. Daarnaast blijft inzet nodig vanuit het IPO voor de digitalisering van het VTH-domein in nauwe samenhang met het Digitale stelsel Omgevingswet.

Blijvende inzet is nodig op het vervolg van de 'actieagenda industrie en omwonenden'; waarin gezondheid en milieubeleid dichterbij elkaar worden gebracht. Aandacht is nodig dat provincies geëquipeerd zijn om maatregelen in diens rol als bevoegd gezag te kunnen uitvoeren. Hierbij is een nauwe samenhang met het bredere chemische stoffenbeleid (als PFAS) en een bredere vertaling van uitvoerbaar milieubeleid in het Nationaal Milieu Programma.

Omgevingswet

De transitiefase van werken met en conform de doelen van de Omgevingswet wordt in 2027 gecontinueerd. Blijvende (lobby)inzet is noodzakelijk op het voldoen aan de randvoorwaarden die voor inwerkingtreding met de minister zijn afgesproken. IPO ondersteunt daarnaast de provincies in de transitiefase door te fungeren als aanspreekpunt en kennisplatform.

IPO draagt bij aan de (door)ontwikkeling en beheer van het DSO binnen de afgesproken kaders. De eindambitie van het DSO met een gelijke informatiepositie voor eenieder staat daarbij centraal. Het bewaken van de samenhang met andere digitale stelsels is daarbij cruciaal.

Financieel gevolg

Voor de gevraagde inzet op water (KRW, indirecte lozingen, gewasbescherming, nitraat, water&bodem sturend), de implementatie van EU-bodemmonitoringsrichtlijn en de inzet op geformuleerde ambities op het Leefomgevingsbeleid volstaat de huidige capaciteit in de begroting niet. Om die reden stellen wij voor de capaciteit voor Water uit te breiden waardoor de lasten structureel met € 350.000 toenemen.

De taken en middelen voor de Risicokaart gaan vanaf 2027 over van deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12 naar deel 2. Beleidsvoorbereiding.

2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur

Ontwikkelingen

Duurzame Mobiliteit

Na de vaststelling door de BAC B&I van de nieuwe strategie Navigeren over Nieuwe Wegen, die invulling geeft aan de provinciale rol voor toekomstbestendige bereikbaarheid, is hiervoor een uitvoeringsagenda opgesteld, die door de BAC B&I is geaccordeerd. Uitvoering zal gedeeltelijk plaatsvinden in 2026. Onderdeel daarvan is de ontwikkeling van een gezamenlijk provinciaal Toekomstbeeld Bereikbaarheid 2050 dat moet inspelen op de uitdagingen van de komende decennia en de ontwikkelingen zoals voorzien in de nota Ruimte, moet accommoderen.

Medio 2025 heeft het Kabinet de Contourenbrief Autobelastingen gepubliceerd, waarin een aantal opties voor doorontwikkeling van de Autobelastingen wordt geagendeerd, die belangrijke gevolgen kunnen hebben voor het mobiliteits- en financiële beleid van de provincies. Naar verwachting zal dit onderwerp in 2026 aandacht vragen.

Vanaf het tweede kwartaal van 2026 intensiveert de provinciale inzet op de beheer- en onderhoudsopgave infrastructuur, direct gevoed door de resultaten van het BOFv-onderzoek. De focus ligt op drie pijlers: assetmanagement: prioriteit voor de instandhouding van infrastructuur; Militaire Mobiliteit: integratie van defensie-eisen (weerbaarheid en belastbaarheid) in reguliere beheer- en vervangingsplannen; en, bekostiging: in samenwerking met FOB wordt gestuurd op een houdbaar financieel model en een realistische vulling van het Provinciefonds om de structurele financiële tekorten op te vangen.

Openbaar vervoer

Het kabinet Schoof was voornemens te bezuinigen op decentraal OV (BDU voor Vervoerregio's en het Studentenreisproduct). Een intensieve lobby van het IPO, Vervoerregio's en DOVA heeft ervoor gezorgd dat deze bezuinigingen naar verwachting tijdelijk worden teruggedraaid. Ondanks intensieve inzet om een Onderwegpas voor het OV in te voeren voor minder draagkrachten, is dit voorstel gesneuveld. De claim op het Europees Sociaal Fonds is daardoor vervallen.

Een verkenning naar publieke mobiliteit is eind 2025 door het Rijk afgerond en naar de Tweede Kamer gestuurd. Het Rijk zal 2026 gebruiken om de adviezen van de verkenning verder uit te werken en te concretiseren. Daarnaast wordt het eerste kwartaal van dit jaar publieke mobiliteit geagendeerd in de Tweede Kamer en zal daarmee mogelijk ook politiek meer onder de aandacht komen.

Verkeersveiligheid

De 3^e tranche Rijkssubsidies van de investeringsimpuls Verkeersveiligheid, in het kader van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV), is najaar 2025 opengesteld en is in uitvoering. Tevens komt er een zgn. 'veegronde' om het resterende budget beschikbaar te stellen voor uitvoering. Dit zal vanuit het IPO worden begeleid, om daarin de provinciale belangen te behartigen.

Daarnaast is in 2025 het Meerjarenplan Fietsveiligheid vastgesteld voor uitvoering. Rijksmiddelen hiervoor komen langzaam beschikbaar en dit zal aandacht en begeleiding vragen vanuit het IPO.

Fiets

Het samenwerkingsprogramma Tour de Force heeft een looptijd tot 2027. In het kader van de mogelijke continuering van het programma wordt de huidige samenwerking geëvalueerd. Dit geeft mogelijk aanleiding tot een aanpassing van de inzet rondom Tour de Force. Inzet op doorfietsroutes, fietsstimulering en fiets parkeren wordt doorgezet.

In de vorige MIRT-cyclus is afgesproken om verdere uitvoering te geven aan het Nationaal Toekomstbeeld Fiets, via een uitvoeringsagenda. Er wordt onderzocht hoe deze uitvoering vorm moet krijgen.

Goederenvervoer en Logistiek

Militaire Mobiliteit is een nieuw dossier dat naar verwachting in 2026, alsook in 2027 aandacht zal vragen. Dit in combinatie met de grote beheer-, onderhouds- en vervangingsopgave van de (provinciale) infrastructuur. Deze combinatie zal voor Goederenvervoer en Logistiek belangrijk worden.

Juli 2026 zal volgens planning de Vrachtwagenheffing worden ingevoerd. Dit zal naar verwachting medio 2026 extra inzet vergen.

Mogelijk gaan we als gezamenlijke provincies inbreng leveren aan de Connecting Europe Days in Brussel in september 2026, waarin een rol is weggelegd voor het IPO.

Speerpunten

Duurzame Mobiliteit

De hervorming van het MIRT-overleg en het Toekomstperspectief Hoofdwegennet zijn nieuwe beleidsontwikkelingen, die in 2027 aandacht vragen. Daarnaast zal in 2026 een provinciaal Toekomstbeeld Bereikbaarheid 2050 door de BAC B&I worden vastgesteld. Daaraan wordt een uitvoeringsagenda gekoppeld.

Het coalitieakkoord geeft aandacht aan de enorme vervangings- en renovatieopgave van de infrastructuur. Het IPO zal lobbyinzet plegen voor voldoende middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur, omdat de middelen die beschikbaar komen in het provinciefonds onvoldoende zijn gezien de werkelijke kosten. Daarbij zal ook aandacht worden gevraagd voor alternatieve bekostiging.

De woningbouw opgaven zijn onlosmakelijke verbonden met goede bereikbaarheid. Ingezet zal worden op het ontschotten van budgetten en integrale investeringen, waarbij woningbouw gelden ook aangewend kunnen worden voor de noodzakelijke infrastructuur. Voorts wordt ingezet op woningbouw rond OV-knooppunten om de druk op het wegennet te beperken (nabijheid boven mobiliteit). Gezien de netcongestie zullen mobiliteitsopgaven worden gekoppeld aan de energieopgave.

Openbaar vervoer

Ook in 2027 zal lobbyinzet nodig zijn voor voldoende structurele middelen voor een toekomstbestendig OV: naast het structureel van tafel krijgen van de eerder voorgenomen bezuinigingen, betekent dit investeren in OV. Daarbij wordt ook ingezet op een andere wijze van financieren van het Studentenreisproduct. Een campagne voor het imago van het OV, die in 2026 is gestart, wordt in 2027 voortgezet.

In het coalitieakkoord is aangegeven dat het kabinet in 2027 een besluit zal nemen over de Toekomstige Marktordening Spoor. De standpuntbepaling van de gezamenlijke provincies wordt voorbereid en lobby zal worden gevoerd voor de belangen van de provincies als decentrale OV-autoriteit.

Netcongestie zal aandacht vragen in relatie tot verduurzaming van het regionale OV en de uitvoering van het Bestuursakkoord Zero-emissie bussen.

Verkeersveiligheid

Het nieuwe kabinet wil Nederland verkeersveiliger maken. Hier wordt aandacht aan gegeven in de 3e tranche van de investeringsimpuls Verkeersveiligheid, die een looptijd heeft tot en met 2030. Het IPO blijft dit begeleiden om ervoor te zorgen dat de provincies hierin goed worden vertegenwoordigd. Voorts blijft de lobbyinzet gericht op het beschikbaar komen van structurele Rijksmiddelen voor verkeersveiligheid.

Naar verwachting zal in 2027 een groeiende aandacht zijn voor het Meerjarenplan Fietsveiligheid. De rijksmiddelen hiervoor komen langzaam beschikbaar, en hierbij is het belangrijk dat de provinciale belangen goed worden behartigd.

Fiets

Het samenwerkingsprogramma Tour de Force heeft een looptijd tot 2027. Op grond van de evaluatie van Tour de Force in 2026 wordt naar verwachting het programma, mogelijk in een gewijzigde vorm, voortgezet. Inzet op doorfietsroutes, fietsstimulering en fiets parkeren wordt doorgezet.

Goederenvervoer en Logistiek

De focus verschuift naar verwachting in 2027 van het faciliteren van groei naar het waarborgen van leveringszekerheid en systeemrobuustheid van Goederenvervoer en Logistiek. Structurele inzet op de modal shift (van weg naar water en spoor), ondersteund door de nieuwe Beleidsagenda Goederenvervoer 2026–2030 van IenW. Daarbij is een mogelijke hernieuwde corridor aanpak punt van aandacht. De hele beheer en onderhoudsopgave van de infrastructuur zal ook voor goederenvervoer en logistiek een prominentere plek gaan krijgen.

Militaire mobiliteit zal naar verwachting ook in 2027 een grote rol gaan spelen voor de gezamenlijke provincies door de veranderde geopolitiek situatie en extra aandacht vragen. Onder meer door aandacht voor dual-use infrastructuur (bijv. door bij vervangingsopgaven

rekening te houden met militaire standaarden). De verwachting is dat dit onderwerp binnen lenW zal worden verbreed tot een grotere weerbaarheid opgaven. Dit zal in 2026 duidelijk worden.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

2.3. Landelijk Gebied

Ontwikkelingen

Ministeriële taskforce landbouw, natuur en stikstof en gezamenlijke bouwstenen

Het Kabinet Jetten werkt met grote urgentie aan de aanpak van het stikstof- en natuurdossier. De inzet is om een pakket van maatregelen uit te werken en te implementeren, waarmee stikstofreductie en natuurherstel geborgd wordt en de vergunningverlening kan worden opgepakt. Daarbij staat centraal dat perspectief geboden wordt aan ondernemers. De Ministeriële taskforce, waaraan voorzitter IPO als gastlid deelneemt, levert een pakket met maatregelen op.

Het IPO heeft met maatschappelijke partners, in de vorm van een drietal bouwstenen, een belangrijke inbreng geleverd aan het debat over de aanpak die noodzakelijk is. De verwachting is dat voorstellen in deze bouwstenen in belangrijke mate worden meegenomen in de voorstellen van de taskforce.

Het kabinet heeft voor het maatregelenpakket € 20 miljoen beschikbaar gesteld. De verwachting is dat een deel van de maatregelen gebiedsgericht ingevuld worden, danwel aansluiten bij de taken van provincies. Provincies gaan een belangrijke rol spelen in de realisatie van het maatregelenpakket, onder meer bij Gebiedsgerichte uitwerking van zonering en uitvoering van natuurmaatregelen.

Implementatie Natuurherstelverordening

Het Rijk werkt aan de implementatie van de Europese Natuurherstelverordening in 2027. Daartoe worden een aanpassing van de Omgevingswet, een uitwerking van een nationaal Natuurplan en uitwerking van AMvB's voorbereid. IPO en provincies leveren gevraagd inbreng op het nationale Natuurplan. Daarnaast wordt ervoor gezorgd dat er één gezamenlijke, gedragen inbreng is bij het maken van bestuurlijke afspraken en tijdens consultaties

Het Ministerie heeft een programmaplan voor de implementatie van de Europese Natuurherstelverordening opgesteld en decentrale overheden en koepels verzocht om inbreng te leveren voor het nationale Natuurplan. Het Ministerie heeft voor de inzet van decentrale overheden in deze periode middelen beschikbaar gesteld. Deze zijn deels direct voor de koepels beschikbaar (in totaal € 750.000 voor IPO) en via een decentralisatie-uitkering (DU) aan provincies beschikbaar gesteld, waarbij afspraak is dat de middelen voor het IPO door provincies aan het IPO beschikbaar worden gesteld.

Actualisatie Natuurpact

Concrete inzet van het Kabinet is om met provincies te komen tot actualisatie van de afspraken die gemaakt zijn in het Natuurpact in 2023. In deze actualisatie worden onder meer de afspraken over natuurmaatregelen, over intensivering van natuurbeheer en over de natuurherstelverordening meegenomen. Verwachting is dat in 2027 gezamenlijke besluitvorming plaatsvindt over de uitvoering in 2028 en verder. Het Berenschot-rapport naar balans taken en middelen natuur levert belangrijke inbreng voor dit gesprek.

Tegelijkertijd zal IPO in blijven zetten op de ondersteuning en gezamenlijke standpuntvorming over de bestaande natuurtaken die bij provincies belegd zijn.

Uitwerking agrarisch natuurbeheer en verantwoording natuurbeheer

Het Kabinet Schoof had al een besluit genomen over aanvullende financiering voor agrarisch natuurbeheer. Deze aanvullende middelen worden stapsgewijs aan provincies toebedeeld. Gezamenlijk met het Rijk wordt gewerkt aan een herzien stelsel van agrarisch natuurbeheer dat vanaf 2027 in werking kan treden.

Daarnaast heeft het Rijk, in lijn met de Bouwsteen Natuur, ook aangekondigd met partijen tot afspraken te komen over verbetering van de verantwoording van het bestaande systeem van subsidiëring van natuurbeheer (de SNL), waarvan provincies regelingseigenaar zijn.

Uitvoeringsaanpak provincies

De verwachting is dat door bovenstaande ontwikkelingen een groter beslag wordt gelegd op de uitvoeringscapaciteit van provincies, waterschappen en gemeenten. Om invulling te geven aan versterking van de uitvoeringskracht werken de decentrale overheden gezamenlijk een uitvoeringsaanpak uit, als basis voor interbestuurlijke samenwerking. Dat doen ze zowel samen als met het Rijk. De aanpak richt zicht op versterking van capaciteit, kennis, gebiedsarrangementen en (financieel) instrumentarium.

Gewasbeschermingsmiddelen

Provincies hebben meerdere taken en bevoegdheden die raken aan gewasbeschermingsmiddelen. De BAC LG en R&L hebben IPO verzocht actief in te zetten op de coördinatie van het dossier gewasbeschermingsmiddelen, door ondersteuning van de provincies, agendering bij het ministerie van LVN, lobby richting de Tweede Kamer en politieke partijen.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat samen met ketenpartijen wordt gewerkt aan convenanten om het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen aanzienlijk terug te dringen. Bij het opstellen van deze convenanten zoekt het Rijk de samenwerking met het IPO. Mogelijk nemen provincies daarnaast zelf initiatieven om met stakeholders afspraken te maken over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Tegelijkertijd krijgen provincies steeds vaker te maken met handavingsverzoeken binnen dit dossier, waardoor zij nadrukkelijk vragen om coördinatie vanuit het IPO.

Positiebepaling landbouw

Provincies vinden het belangrijk dat de aanpak in het landelijk gebied duidelijkheid biedt over perspectief voor en betekenis van de landbouw. Om hieraan invulling te geven heeft IPO gewerkt aan een position paper landbouw, die verdere doorvertaling krijgt.

Daarnaast is nauwe afstemming nodig met het Rijk en tussen de verschillende IPO-programma's over thema's die van invloed zijn op de inrichting van de landbouw. Het gaat daarbij onder meer om het nitraatactieprogramma en de vraagstukken rondom de geitenhouderij.

Monitor provinciale maatregelen landelijk gebied

Met het nieuwe coalitieakkoord winnen deze gebiedsgerichte aanpakken weer aan relevantie om Nederland van het slot te krijgen. Voortgang monitoren is daarbij van belang. Eerst waren provincies afzonderlijk instrumenten aan het ontwikkelen. Het is echter efficiënter om een uniforme aanpak te ontwikkelen. In aansluiting op afspraken met het Kabinet moet duidelijk worden welke gezamenlijke informatiepositie en monitoring noodzakelijk is voor Rijk en provincies.

AERIUS

De key-user rol AERIUS gaat over van IPLG naar BIJ12.

Speerpunten

- Implementatie van de Europese natuurherstelverordening door het Rijk en de provincies. Het IPO behartigt hierbij de provinciale belangen in het wetgevingsproces en bij de totstandkoming van het nationale Natuurherstelplan.
- Het concretiseren van de afspraken met het Kabinet over het pakket van de Ministeriële taskforce, en de beschikbare financiering (gedeelte van de € 20 miljoen). De gezamenlijke bouwstenen gelden hierbij als uitgangspunt.
- Uitwerking van afspraken die, in aansluiting op bestaande jurisprudentie, vergunningverlening mogelijk maken en zorgen voor een adequate afhandeling van handhavingsverzoeken.
- Hernieuwde afspraken tussen Rijk en provincies over natuurtaken en de bijbehorende financiering, vastgelegd in een geactualiseerd Natuurpact. Het IPO en de provincies zorgen gezamenlijk voor een passend proces en een bijbehorende organisatie.
- Afspraken met het Kabinet over een vernieuwd stelsel voor agrarisch natuurbeheer en de verantwoording van het natuurbeheer.
- Vaststelling van een interbestuurlijke uitvoeringsaanpak, die dient als basis voor nadere afspraken met het Rijk over de uitvoering.
- Ontwikkeling van een gezamenlijke interprovinciale positie op het perspectief voor de landbouw, die wordt ingebracht in lopende trajecten met impact op de landbouwsector.

Financieel gevolg

Uitwerking Natuurherstelverordening

IPO ontvangt voor de periode 2025-2027 een bijdrage voor de begeleiding/coördinatie van de natuurherstelverordening. Deze bijdrage verloopt vanuit LVVN via het Provinciefonds naar het IPO. Over 2025 had het IPO recht op € 150.000. Deze bijdrage is in dat jaar niet opgehaald bij de provincies. Dit wordt hersteld in 2026 samen met de bijdrage voor dat jaar van € 300.000. Ook in 2027 (het laatste jaar) gaat het om € 300.000. Met deze middelen worden 2 formatieplekken bekostigd in 2026 en 2027. Na deze jaren kunnen deze formatieplekken bekostigd worden door omzetting van inhuur naar vaste functies.

AERIUS

De taken inclusief middelen gaan over van IPLG naar BIJ12 NN2. Het betreft hier een budgetneutrale wijziging.

Monitor voor gebiedsgerichte aanpak

Uit de bestuurlijke behoefte om een instrumentarium te ontwikkelen voor de monitoring van de gebiedsgerichte aanpak is de gezamenlijke provinciale monitor voor de gebiedsgerichte aanpak Landbouw, Natuur en Stikstof voortgekomen. De monitor is een instrument waarmee provincies hun maatregelen uniform vastleggen, de effecten (o.a. richting AERIUS en rapportages) inzichtelijk maken en kunnen bijsturen, en dat tevens dient als basis voor informatie-uitwisseling met Rijk en kennisinstellingen.

Lerend Netwerk Natuur

Om de continuïteit van het lerend netwerk natuur te borgen is een bijdrage van de provincies nodig nu het rijk geen middelen meer hiervoor ter beschikking stelt. Het belang van het netwerk wordt breed gedragen en is van grote toegevoegde waarde om actief kennis en ervaring met elkaar uit te wisselen. Met de lopende en voorziene uitdagingen in het beleidsveld van natuur is de borging van dit netwerk cruciaal – ook om daarmee de (kennis en ervaring uit de provinciale praktijk aan Den Haag te verbinden.

2.4. Klimaat en Energie

Ontwikkelingen

Nationaal programma energiesysteem

In december 2025 zijn IPO en de interbestuurlijke partners een werkwijze (op hoofdlijnen) op het decentrale energiesysteem overeengekomen en is ingestemd met de oprichting van een nieuw nationaal programma energiesysteem. In 2026 worden werkwijze en nationaal programma gezamenlijk verder uitgewerkt.

Netcongestie

Netcongestie is in 2025 tot IPO-speerpunt benoemd. De consequenties van netcongestie nemen ondanks alle inspanningen nog steeds toe, met ook steeds meer gevolgen voor kleinverbruikers als MKB en woningbezitters. Mede hierdoor krijgen ontwikkelingen als netbewuste nieuwbouw steeds meer tractie. In navolging van de IPO-bouwstenen op natuur, stikstof en woningbouw wordt verkend of een bouwsteen netcongestiemeerwaarde biedt.

Regionale waterstof infrastructuur IPO heeft in samenwerking met provincies en netbeheerders een MIEK-voorstel ingediend om regionale waterstof infrastructuur van de grond te krijgen. Eind 2025 heeft dit geleid tot honorering van een deel van het voorstel, waar in 2026 uitvoering aan gaat worden gegeven.

Kleine kernreactoren Het merendeel van de provincies heeft inmiddels verkenningen lopen naar verkenning van kleine kernreactoren (SMR's). In samenwerking met het Rijk wordt hiervoor een overkoepelend onderzoeksprogramma ingericht.

Afstandsnormen voor windturbines Ondanks veel inspanningen is het tot op heden niet gelukt om het Rijk een besluit te laten nemen over de afstandsnormen voor windturbines. Hetzelfde geldt voor de warmtetransitie, waar ondanks het aannemen van de Warmtewet (WCW) door de Eerste Kamer, nog geen doorbraken zijn bereikt op betaalbaarheid.

Energieplanologie Afgelopen jaar is energieplanologie tot wasdom gekomen. Vrijwel alle provincies zijn op een of andere manier bezig met het programmeren van het energiesysteem in nauwe verbinding met ruimtelijke ontwikkeling. Dit kan nog beter en meer uniformer, en daar wil IPO zich in 2026 voor inzetten – in nauwe aansluiting op de uitwerking van de interbestuurlijke ISA werkwijze.

Uitvoeringsmiddelen voor het Klimaatakkoord en netcongestie

Een belangrijke inzet voor afgelopen jaar was het maken van afspraken met het Rijk over uitvoeringsmiddelen voor het Klimaatakkoord en netcongestie-taken. Onze inzet heeft geleid tot meer structurele middelen voor provincies in het coalitieakkoord, maar dit is nog onvoldoende om alle taken te kunnen uitvoeren. De inzet op extra middelen gaat daar komend jaar onverminderd voort richting het nieuwe kabinet.

Speerpunten

Netcongestie

- Meewerken aan Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) op de sporen 'sneller bouwen', 'beter benutten' en 'slimmer inzicht'.
- Werken aan implementatie en uitvoering van het nieuwe ACM prioriteringskader met belangrijke nadruk op overleiden van provinciale woningbouwambities.
- Opvolging geven aan het uitvoeren van de IPO-bouwsteen netcongestie.

Energiesysteem

- Afspraken maken, en hier uitvoering aan geven, met Rijk en partners over wie welke rol pakt in decentraal energiesysteem – als opvolging van ISA overeenstemming eind 2025, en invulling van de bijbehorende randvoorwaarden. Deze nieuwe interbestuurlijke werkwijze met elkaar in 2027 invullen.
- Bijdragen aan oprichting en start van nationaal programma energiesysteem, waarin huidige programma's NPRES, NPLW en SP-IPE worden samengevoegd.
- Vervolgstappen nemen naar aanleiding van de doorwerking van de opgeleverde pMIEKS 2.0 (2025), de voorbereiding van pMIEK 3.0 (2027) en de verdere doorontwikkeling van deze producten (pMIEK 4.0) – als onderdeel van de nieuwe interbestuurlijke ISA werkwijze.
- Zorgen voor juiste randvoorwaarden om initiatieven voor energiehubs, die (o.a.) door provincies worden aangejaagd, tot wasdom te brengen.

Energie en ruimte

- Samen met Rijk mogelijk maken om omgevingsrechtelijk instrumentarium te kunnen benutten om nieuwe ontwikkelingen energetisch slim in te passen.
- Blijven inbrengen van het ruimtelijk perspectief in energiesysteem-instrumenten/producten (zoals pMIEK's) en energiesysteem perspectief in provinciale Omgevingsverordeningen. Daarbij verder doordenken hoe vanuit energie op ruimtelijke ontwikkelingen kan worden gestuurd.

Hernieuwbare opwek

- Bijdragen aan realiseren van RES-opgave op zon en wind zoals afgesproken in het Klimaatakkoord. Tegelijkertijd afspraken maken met Rijk over of/hoe invulling te geven aan de ambities van het kabinet om nog meer opwek op land te realiseren.
- Randvoorwaarden in orde brengen voor realisatie van SMR's in de provincies.

Gebouwde omgeving en warmte

- Toewerken naar afspraken voor versnellen van warmtetransitie.
- Randvoorwaarden in orde maken voor oprichting decentrale warmtebedrijven.

Alternatieve energiedragers

- Belemmeringen wegnemen voor productie en toepassing van waterstof en groen gas.

Verduurzaming industrie

- Bijdragen aan verduurzaming van industriële bedrijven, van zowel de energie-intensieve industrieclusters als de meer verspreide Cluster6 industrie, via onder meer de maatwerkaanpak en een gebiedsgerichte aanpak.

Overig

- Afspraak maken met Rijk over uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en netcongestie taken.
- Inbreng leveren op diverse consultaties op basis van de zogenaamde wetgevingskalender Klimaat en Energie, zoals de invoering van de het energiebesluit en voorgestelde aanpassing Omgevingswet in het kader van omgevingsrechtelijk sturen.
- Werken aan de (digitale) informatievoorziening ten behoeve van de opgave klimaat en energie in nauwe samenwerking met medeoverheden, kennisinstituten en aanpalende opgaves.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

2.5. Regionale economie en Cultuur

Ontwikkelingen

Cultuur

"Er wordt dankzij inzet van provincies op regionale en landelijke schaal 'als één overheid' samengewerkt bij onderhoud, ontwikkeling en educatie en participatie van kunst, cultuur, bibliotheken en erfgoed. Op deze manier zorgen wij dat iedereen in Nederland toegang heeft tot cultuur. " De ontwikkelingen benoemd in de begroting 2026 lopen door.

Cultuur

In 2026 is gestart met het interbestuurlijke gesprek te komen tot een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de drie overheden en de invulling van de provinciale rol ten aanzien van een nieuw cultuurstelsel. Er wordt toegewerkt naar een nieuw bestuurlijk kader waarin taken en verantwoordelijkheden van de drie overheden vastgelegd worden. We leggen hierbij een koppeling met de wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid.

Bibliotheken

Provincies onderzoeken in IPO-verband op welke wijze de zorgplicht die provincies krijgen om een ondersteuningsinstelling te faciliteren ingezet kan worden om schaal- en scopevoordelen te behalen.

Cultuureducatie- en Participatie

In 2026 wordt een groot deel van de onderzoeken en verkenningen opgeleverd die afgesproken zijn in de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028 door de drie overheden. Bestuurlijk wordt gekeken naar welke aanbevelingen in 2027 verder uitgewerkt kunnen worden om te komen tot het gewenste robuuste stelsel voor cultuurbeoefening.

Erfgoed

Voorjaar 2026 worden de bestuurlijke afspraken Erfgoed getekend. Provincies werken daarnaast aan de uitwerking van het programma Toekomst Religieus erfgoed en het vormgeven van bestuurlijke afspraken voor erfgoedbeoefening. De Lobby voor meer middelen voor restauraties blijft onverminderd een aandachtspunt.

Deel Regionale Economie

Nog meer dan in 2025 is in 2026 sprake van een veranderende geopolitieke en economische situatie. Internationale concurrentie, strategische afhankelijkheden en technologische versnelling maken dat het belangrijk is om gezamenlijk met de overheid in te zetten op het versterken van de concurrentiekracht en het toekomstig verdienvermogen, op strategische autonomie en een gunstig vestigingsklimaat. Bedrijven moeten de ruimte hebben zich blijvend te kunnen vestigen en te verduurzamen. De Europese rapporten van Draghi en Letta en het rapport Wennink uit 2026, waarin Draghi naar de Nederlandse situatie is vertaald, laten zien dat de situatie urgent is en om gezamenlijke inzet vraagt. Ook ruimte voor en ontwikkeling van recreatie om in vrije tijd te kunnen ontspannen is voor burgers in Nederland nodig onder andere om duurzaam inzetbaar te blijven.

Ontwikkelingen op de gezamenlijke beleidsopgaven die sinds de opstelling van de begroting van 2026 plaats hebben gevonden:

Ruimtelijke economie

De eind 2025 ingezette samenwerking rijk, IPO, VNG en bedrijfsleven om te komen tot een gezamenlijke Uitvoeringsagenda Ruimte voor Economie wordt vervolgd, waarbij vooral aandacht voor het intensiveren en verbeteren van de interbestuurlijke samenwerking (met een structureel directeuren en bestuurlijk overleg). Het interprovinciaal leertraject wordt in 2026 verder ingevuld.

Circulaire economie

In 2026 wordt gewerkt aan een evaluatie van de samenwerkingsovereenkomst Krachtenbundeling CE rijk-regio. In het kader van deze Krachtenbundeling wordt capaciteit binnen het programma REC, tezamen met capaciteit vanuit rijk en VNG, specifiek ingezet voor het thema kennisdeling. De provinciale monitoring circulaire economie wordt verder uitgewerkt in de vorm van een gezamenlijke businesscase.

Digitale economie

Met het rijk worden in 2026 afspraken gemaakt over een toekomstbestendig vervolg van de European Digital Innovation Hubs (EDIH) na de tweede subsidieperiode (na 2028). Inzet op AI pilots van EZ en provincies ten behoeve van een betere aansluiting vraag en aanbod op het gebied van digitalisering voor het MKB.

Innovatie

In 2026 blijven we aandacht vragen o.a. via lobby bij het rijk voor de bezuinigingen op innovatie, waardoor de innovatieve ontwikkelingen sterk onder druk staan. We zetten in op het beter afstemmen van het financieringslandschap om de financieringstrein van start-up, scale up naar uiteindelijk gevestigd marktleider rijdend te krijgen. Ook zetten we in op intensievere betrokkenheid bij de KIA's en inzet op specifieke innovatiedossiers, zoals defensie en Dual-use innovatie.

MKB Dienstverlening

Uitwerken van de mogelijke rollen van provincies in het vraaggestuurd stelsel van MKB dienstverlening. Provincies zijn daarbij nauw betrokken bij het opschonen van het aanbod en het ontwikkelen van een businesscase en delen daarbij de kennis ten behoeve van het stelsel MKB dienstverlening in 2027 en verder. In 2026 wordt ook gewerkt aan draagvlakverbreding.

Vrijetijdseconomie

In 2026 worden de ambities zoals vastgesteld in de positon paper recreatie en toerisme voortgezet met focus op recreatieve en beweegvriendelijke voorzieningen bij de ruimtelijke planning van bestaande en nieuwe woonwijken en de ontwikkeling van een gezamenlijke aanpak recreatieve routenetwerken.

Speerpunten

Cultuur

In 2027 wordt het vereenvoudigde cultuurstelsel bestuurlijk vormgegeven. Taken en verantwoordelijkheden worden door OCW, IPO en VNG vastgelegd in een bestuurlijk juridisch kader waarin alle overheden een duidelijke rol hebben en gezamenlijk de verantwoordelijkheid nemen voor een sterk, eenvoudig en toegankelijk cultuurstelsel voortgezet. Provincies ambiëren een regierol te krijgen en bepleiten dat gelijke toegang tot cultuur, een onderdeel wordt van het afwegingskader van de inzet van middelen. Voor cultuureducatie- en participatie wordt gewerkt aan bouwstenen voor nieuwe bestuurlijke afspraken in 2029. De in 2026 ingezette vernieuwing van bestuurlijke afspraken voor erfgoed worden in 2027 verder geïmplementeerd.

De gewijzigde Wsob (Wet stelsel openbare bibliotheken) gaat naar alle waarschijnlijkheid 1 januari 2027 van start. Provincies hebben daarna de tijd voor de inrichting van het Interbestuurlijk Toezicht op de zorgplicht van gemeenten. Het bibliotheekconvenant waarin de drie overheden samenwerken met de sector, (de vereniging van Openbare Bibliotheken, de Samenwerkende POI's Nederland en de Koninklijke Bibliotheek) loopt in 2027 af en zal vernieuwd worden.

Regionale Economie

Naar verwachting zal de economische en geopolitieke situatie in 2027 zeker eenzelfde aandacht, zo niet meer vragen. Daarvoor is nodig dat er voldoende geschikte ruimte voor bedrijven is, dat we samenwerken op strategische autonomie om te zorgen dat we economisch en digitaal weerbaarder worden, (kritieke) grondstoffen hergebruiken, regionale clusters of innovatie ecosystemen inrichten en verbindingen maken tussen defensie en innovatie (dual use). Het MKB is een belangrijke pijler onder de samenleving om een bijdrage aan de maatschappelijke opgaven te leveren. In 2027 zal het stelsel van dienstverlening tussen dienstverlenende partners verder vorm krijgen.

Om het (her)gebruik van grondstoffen te monitoren en daarover te rapporteren is de tweejaarlijkse Provinciale Circulaire Economie Monitor in het leven geroepen. Tot nu toe is dit buiten de IPO begroting om door provincies gefinancierd. Vanaf 2027 zal dit als kassiersfunctie worden bekostigd via het IPO zodat het niet onderling verrekend hoeft te worden.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

2.6. Financiën en Openbaar Bestuur

Ontwikkelingen

Ons doel is en blijft een evenwichtige en stabiele meerjarenfinanciering voor de provincies met goede financiële en interbestuurlijke verhoudingen.

Speerpunten

- Blijvend inzetten op een verbetering van de interbestuurlijke en financiële verhoudingen door te blijven inzetten op o.a. de implementatie/naleving van de aanbevelingen van de Studiegroep interbestuurlijke verhoudingen onder leiding van Polman, op een adequaat en betrouwbaar instrument van de decentrale uitvoeringstoets (UDO) en op gedegen en consistente uitvoering van de artikel 2 Financiële Verhoudingswet-onderzoeken. Dit vergt horizontale inzet vanuit alle programma's.
- Een belangrijke uitdaging naar de toekomst is de balans tussen ambities, taken en middelen. Dit vergt continue aandacht en inzet, niet alleen vanuit FOB maar juist ook in samenwerking met andere programma's. De omvang van het Provinciefonds en de belastingcapaciteit van provincies dienen gelijke tred te houden met de kostenontwikkeling van de provinciale taken om een robuust voorzieningenniveau voor inwoners te behouden. Zeker met de grote maatschappelijke uitdagingen waar de provincies voor staan.
- Intensivering van de samenwerking met de koepels van de decentrale overheden in de onderlinge samenwerking, kennisuitwisseling en ook in het samen optrekken in de overleggen met het rijk en naar de Staten-Generaal.
- Het is zaak de interbestuurlijke en financiële verhoudingen niet (alleen) als een eigenstandig vraagstuk te bezien maar integraal en overkoepelend binnen de programma's te borgen om daarmee de slagvaardigheid van de vereniging te (kunnen) vergroten.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

2.7. Digitalisering

Ontwikkelingen

In de IPO-begroting voor 2026 is aangegeven dat IPO namens de gezamenlijke provincies deelneemt aan de programmaorganisatie van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) van het kabinet, en deelname vanuit provincies aan de verschillende programmalijnen daarbinnen coördineert. Om de ambities in de NDS volledig te kunnen realiseren werd ingeschat dat jaarlijks circa € 1 miljard nodig zou zijn binnen de Rijksbegroting. In het coalitieakkoord van het nieuwe kabinet zijn echter geen middelen gereserveerd voor de uitvoering van de NDS. Dit zal naar verwachting betekenen dat de ambities van de NDS moeten worden bijgesteld, en dat kan ook gevolgen hebben voor de inspanningen vanuit de provincies. Op het moment van opstellen van deze tussenrapportage zijn de precieze consequenties echter nog onzeker.

Speerpunten

De speerpunten vanuit het programma Digitalisering voor 2027 sluiten aan op de eerdere ambities. De ambities op dit thema krijgen langs twee lijnen vorm:

1. collectieve versterking van de informatiepositie van provincies voor hun opgaven in de fysieke leefomgeving
2. collectieve versterking van de digitale slagkracht van provincies op het gebied van cyberweerbaarheid, digitale autonomie en soevereiniteit, implementatie van digitaliseringswetgeving en digitaal vakmanschap

Voor elk van deze lijnen wordt binnen de kaders van het bestuursprogramma jaarlijks in een werkprogramma voor het thema Digitalisering beschreven welke activiteiten interprovinciaal worden opgepakt (via projecten in het IPO-programma Digitalisering) en welke interbestuurlijk worden opgepakt (via belangenbehartiging en samenwerking in programma's als de Nederlandse Digitaliseringsstrategie, de Interbestuurlijke Datastrategie en Zicht op Nederland).

Financieel gevolg

Sectoraal Security Operations Center (SOC)

De provinciale bestuurslaag staat voor de opgave om haar cyberweerbaarheid structureel te versterken en te voldoen aan de aankomende wettelijke verplichtingen uit de NIS2-richtlijn en de Cyberbeveiligingswet (Cbw). Het IPO-bestuur heeft in dat kader in 2023 besloten aan te sluiten op het Computer Security Incident Response Team van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC). Deze aansluiting voorziet echter niet volledig in de benodigde operationele invulling van de zorgplicht die uit deze wetgeving voortkomen. Om dit te ondervangen is gekozen voor de gezamenlijke aanbesteding van een sectoraal Security Operations Center (SOC), inclusief de inrichting van een centrale regiefunctie. De realisatie en structurele inrichting van deze voorziening brengen vanaf 2027 financiële consequenties met zich mee voor de Vereniging IPO.

2.8. Werkgeverszaken

Ontwikkelingen

Uitbreiding team Werkgeverszaken

Na vaststelling van de begroting 2026 is gewerkt aan het uitbreiden van het team werkgeverszaken om de belangenbehartigingen de noodzakelijke, kwalitatief goede, dienstverlening voor de provinciale werkgevers structureel op peil te brengen. Er zijn enkele nieuwe collega's geworven. De uitbreiding van het team maakt het mogelijk om meer verbindingen met andere (beleids) opgaven te realiseren en goed samen te werken met de werkgevers van de andere decentrale overheden.

Nieuwe cao

In het voorjaar 2026 wordt gewerkt aan een nieuwe cao. Uit een nieuwe cao vloeien werkzaamheden voort voor implementatie en monitoring.

Werkgeversvisie

Met provinciale werkgevers is een meerjarige werkgeversvisie gerealiseerd waarmee goed provinciaal werkgeverschap wordt geborgd.

Rechtspositie politieke ambtsdragers

Verder vraagt de rechtspositie van politieke ambtsdragers concreet aandacht in 2026, vanwege omzetting van pensioenen en andere aanpassingen van de rechtspositie.

Speerpunten

Werkzaamheden/ kosten die voortvloeien uit de afspraken van een nieuwe cao in 2026 waaronder implementatie, onderzoeksafspraken, evaluatie, etc.

Daarnaast inzet op meer kennisopbouw en kennisdeling, met inzet moderne communicatiemiddelen.

Verder inzet op het realiseren van structurele samenwerkingen met een brede kring stakeholders.

- Ondersteunen implementatie meerjarige werkgeversvisie door provinciale werkgevers
- Positionering rond rechtspositie politieke ambtsdragers
- Verdere teamopbouw, borgen voldoende en structurele personele capaciteit

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

Opsomming wijzigingen binnen dit hoofdstuk

In de tabel hieronder zijn de voor dit programma geraamde middelen weergegeven (I. Kader). In de tabel zijn onder II. de bij de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 opgenomen begrotingsvoorstellen opgenomen. III. geeft dan het nieuwe kader voor de definitieve Begroting 2027 weer.

Aanvullend op de in dit programma genoemde financiële gevolgen bij de inhoudelijke ontwikkelingen is in de tabel onder II. ook het financieel gevolg van het traject 'Bestuurlijke opdracht: Ontleden verenigingsbegroting' zichtbaar gemaakt. De volgende ramingen worden overgebracht naar de Raming kassiersfunctie: Beheer onderhoud Digitaal stelsel Omgevingswet, Informatiehuis water, Regionale keringen, STOWA, Nederlands Hydrologisch Instituut en IMPEL.

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal lasten</i>	25.419	25.620	25.860	26.100	26.100
<i>Totaal baten</i>	0	0	0	0	0
<i>Saldo</i>	25.419	25.620	25.860	26.100	26.100
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
2.1. Capaciteit Water	175	350	350	350	350
2.1. Overheveling Risicokaart vanuit deel 3. BIJ12	0	540	540	540	540
2.1. Best. opdracht: Ontleden Verenigingsbegroting	-4.071	-4.071	-4.071	-4.071	-4.071
2.3. Begeleiding/coördinatie Natuurherstelverorde	450	300			
2.3. Monitor gebiedsgerichte aanpak	300	75	75	75	75
2.3. Coördinatie gewasbeschermingsmiddelen	130	0	0	0	0
2.3. Lerend Netwerk Natuur	50	50	50	50	50
2.3. Overheveling Aeries naar deel 3. BIJ12	-227	-227	-227	-227	-227
2.7. Oprichten Sectoraal Security Operations Center	0	581	581	581	581
<i>Totaal wijziging lasten</i>	-3.193	-2.402	-2.702	-2.702	-2.702
2.3. Bijdrage LVVN via provinciefonds	450	300			
<i>Totaal wijziging baten</i>	450	300	0	0	0
<i>Saldo</i>	-3.643	-2.702	-2.702	-2.702	-2.702
III. Nieuw kader: Begroting 2027 en MJR 2028-2030					
<i>Totaal lasten</i>	22.226	23.218	23.158	23.398	23.398
<i>Totaal baten</i>	450	300	0	0	0
<i>Saldo</i>	21.776	22.918	23.158	23.398	23.398

x € 1.000

3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12

3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000

Ontwikkelingen

Kennis en informatie

De maatschappelijke en bestuurlijke opgaven in het landelijk gebied blijven ook richting 2027 complex en dynamisch. Stikstof, Natura 2000, gebiedsprocessen en de samenhang met andere ruimtelijke - en milieuvraagstukken vragen om actuele kennis, goede informatievoorziening en consistente toepassing van instrumenten. Provincies hebben daarbij toenemend behoefte aan gezamenlijke ondersteuning.

De ondersteuning door BIJ12 ontwikkelt zich van een thematisch expertisepunt (stikstof/Natura 2000) naar een breder kennis- en informatieknooppunt voor het landelijk gebied, in nauwe samenhang met het IPLG. Deze verbreding sluit aan bij de behoefte van provincies om integraal te kunnen sturen op opgaven in het landelijk gebied en om interprovinciaal zoveel mogelijk uniformiteit en efficiëntie te bereiken.

Informatievoorziening, data en instrumenten

De doorontwikkeling van data, monitoring en informatievoorziening is ook in 2027 een aandachtspunt. Instrumenten als AERIUS blijven belangrijk voor beleidsvorming en voor vergunningverlening en vragen blijvend om ondersteuning van gebruikers, afstemming in de governance en actualisering op basis van wet- en regelgeving.

Daarnaast is zichtbaar dat provincies steeds vaker behoefte hebben aan toegankelijke, eenduidige en centraal ontsloten informatie, zowel voor professionals als richting samenleving. De ontwikkeling van landelijke informatiepunten (zoals voor stikstof en wolven) laat zien dat centrale informatievoorziening kan bijdragen aan vermindering van versnippering, helderheid in communicatie en het tegengaan van desinformatie en maatschappelijke polarisatie.

Kennisdeling en lerend vermogen

De vraag naar kennisontwikkeling en kennisdeling over het landelijk gebied blijft groeien. In 2027 zal deze behoefte zich naar verwachting verder verbreden, mede door nieuwe beleidsontwikkelingen. Structurele voorzieningen voor leren, ontmoeten en interprovinciale kennisuitwisseling worden daarmee steeds belangrijker als randvoorwaarde voor effectieve uitvoering van bestuurlijke ambities.

Governance en positionering

In de afgelopen periode is gebleken dat een aantal landelijke ICT- en informatiedossiers (zoals gezamenlijke ICT-inkoop, DSO, Risicokaart en LISA) sterk raakt aan de gezamenlijke informatiepositie van provincies, maar organisatorisch nog niet altijd logisch is gepositioneerd. Richting 2027 zal duidelijkheid ontstaan over de governance, de organisatorische verankering binnen de vereniging en benodigde middelen.

Speerpunten

Verder professionaliseren en ontwikkelen van de informatiepunten. Door bundeling van vergelijkbare werkzaamheden van informatievoorziening via internet, telefoon, web- en email kunnen we nog beter, efficiënter en constanter burgers, professionals en belanghebbenden van de juiste informatie voorzien.

Verder professionaliseren en ontwikkelen van de Campus BIJ12 in de ondersteuning van provincies in kennis over diverse onderwerpen. Van oudsher verzorgt de Campus kennis(deling) over stikstof & Natura 2000. Door bundeling van krachten met de SNL-campus en de Faunazaken-campus en op verzoek van provincies verbreedt de Campus kennisaanbod richting Landelijk Gebied. In samenwerking met de kwartiermaker Kennis en de Kwartiermaker Leren verkennen we mogelijkheden de ondersteuning van provincies verder te verbreden naar andere beleidsterreinen.

Op het vlak van, data, monitoring en informatievoorziening werken we nauw samen met provincies in het ophalen van informatiebehoeften en mogelijkheden om met beschikbare data tot deze informatievoorziening te komen, eventueel gesteund met informatieproducten. Ook dat ontwikkelen we door en professionaliseren we verder en ontwikkelen en verbreden we waar mogelijk zodat we zoveel mogelijk tegemoet komen aan de informatiebehoeften van de provincies. Waar het kan doen we dat samen met andere overheden.

Financieel gevolg

- De taken en middelen voor de key-user rol AERIUS gaan vanaf 2026 over van deel 2. Beleidsvoorbereiding naar deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12.
- De taken en middelen voor de Risicokaart gaan vanaf 2027 over van deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12 naar deel 2. Beleidsvoorbereiding.

3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer

Ontwikkelingen

Structurele uitbreiding ANLb en SNL

In het kader van de nationale ambities voor agrarisch natuurbeheer wordt het stelsel van ANLb de komende jaren stapsgewijs uitgebreid. Hiervoor zijn structureel extra middelen beschikbaar gesteld, die doorwerken in de periode 2027 en verder. Deze middelen stellen provincies en BIJ12 in staat hun organisatie en uitvoeringskracht duurzaam te versterken en het stelsel robuuster in te richten.

Voor de begroting 2027 en volgende jaren betekent dit dat de aandacht verschuift van voorbereiding naar structurele ondersteuning en borging van het uitgebreide ANLb- en SNL-stelsel.

Pilot certificering weidevogelbedrijven

De pilot certificering weidevogelbedrijven wordt in 2026 uitgevoerd met een eenmalige bijdrage. Hoewel deze middelen niet doorlopen na 2026, is de pilot relevant voor de periode daarna. De uitkomsten kunnen leiden tot structurele beleidskeuzes rond certificering, ketensamenwerking en eventuele vervolimplementatie. Dit kan vanaf 2027 gevolgen hebben voor de inzet van capaciteit en middelen, afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming over opschaling of verankering.

Beheersing kosten DNA-analyses wolven

De sterk gestegen kosten voor DNA-analyses bij wolven leggen een toenemend beslag op de middelen voor natuurinformatie. Met het oog op de periode 2027 e.v. wordt gewerkt aan een nieuw afwegingskader waarin onderscheid wordt aangebracht tussen structurele monitoring en aanvullend onderzoek.

Doel hiervan is om de uitgaven structureel beheersbaar te houden en de financiële verantwoordelijkheid voor aanvullende analyses explicieter bij provincies te beleggen. Dit draagt bij aan meer voorspelbaarheid in de begroting vanaf 2027.

Verbeterprogramma VHR-monitoring (VVM)

Het VVM-programma bevindt zich in 2026 in de afrondende fase richting landelijke uniformering van natuurdata. Vanaf 2027 verschuift het zwaartepunt naar structurele uitvoering, beheer en doorontwikkeling van de gerealiseerde digitale infrastructuur en monitoringstandaarden.

In samenwerking met provincies wordt gewerkt aan een integraal inzicht in de structurele uitvoerings- en beheerkosten die met deze nieuwe werkwijze gepaard gaan. Deze kosten overstijgen deels de huidige programmascope en zijn daarmee relevant voor de meerjarenbegroting.

De resultaten van de toekomstverkenningen vormen input voor strategische keuzes over natuurbeheer en -herstel in de periode na 2027 en dragen bij aan een meer toekomstbestendig stelsel van natuurinformatie. Het ministerie van LVVN financiert het VVM middels een subsidie.

Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

De NDFF beweegt richting een nieuwe governance- en financieringsstructuur met een wettelijke verankering en onderbrenging in een gemeenschappelijke regeling (UNO). Het jaar 2027 geldt daarbij als overgangsjaar: de begroting maakt dan nog deel uit van de IPO/BIJ12-begroting, terwijl tegelijkertijd wordt toegewerkt naar een zelfstandige begrotingscyclus onder verantwoordelijkheid van het UNO-bestuur.

Vanaf 2028 wordt een structurele situatie voorzien, waarin provincies rechtstreeks worden aangeslagen op basis van een door het UNO-bestuur vastgestelde begroting. Dit vraagt in de begrotingscyclus 2027 om expliciete aandacht voor overdracht, verantwoordelijkheden en financiële transparantie.

Speerpunten

Borging en beheersing structurele middelen ANLb en SNL

De extra middelen voor ANLb en SNL lopen in ieder geval door tot en met 2028. Voor de begroting 2027 is het speerpunt gericht op het borgen van voldoende middelen binnen een stabiel uitvoeringsmodel, zonder autonome groei van de uitvoeringskosten.

De inhoudelijke inzet verschuift meer naar ondersteuning bij de financiële aspecten van provinciale natuurtaken. Deze verschuiving wordt opgevangen door herprioritering binnen de beschikbare middelen van de unit, in samenhang met het programma IPLG.

Voorbereiding structurele uitvoeringskosten natuurinformatie

Voor zowel VHR-monitoring als NDFF ligt het speerpunt op het tijdig inzichtelijk maken en bestuurlijk agenderen van structurele uitvoerings- en beheerkosten. Dit is essentieel om vanaf 2027 realistische en toekomstbestendige keuzes te kunnen maken binnen de provinciale begrotingen.

Financieel gevolg

Extra middelen ANLb en SNL

De extra middelen voor ANLb en SNL bedragen in de periode 2026-2028 € 169.500 per jaar en deze middelen komen beschikbaar vanuit LVVN naar het provinciefonds.

3.3. Faunazaken

Ontwikkelingen

Landelijke Aanpak Wolven

Provincies hebben met het ministerie van LNV in 2025 afspraken gemaakt over de uitvoering van de landelijke aanpak wolven (LAW). De uitvoering van het Landelijk informatiepunt Wolven (LIW) als onderdeel van het LAW is belegd bij BIJ12.

Via de decembercirculaire heeft LNV de middelen hiervoor beschikbaar gesteld aan provincies. Voor 2027 is er tevens een bedrag van € 1,4 miljoen beschikbaar (personeel en uitvoering).

Daarnaast is de projectleider veebescherming voor de provincies ondergebracht bij BIJ12.

Uitgaande van een schaal 11 en kosten voor de organisatie van werkzaamheden is hiervoor een bedrag van € 150.000 begroot.

Tenslotte is er een voornemen om het landelijk deskundigenteam wolven in te stellen.

Coördinatie is voorzien bij BIJ12. Hiervoor is in de begroting van LNV € 1.333.000 opgenomen.

Speerpunten

Landelijke Aanpak Wolven (LAW)

- Opzetten en inregelen Landelijk Deskundigenteam Wolven
- Voortzetten werkzaamheden team veebescherming en Landelijk informatiepunt wolven

Algemeen Faunazaken

- Europese aanbesteding voor de taxatiediensten van de gewassen en landbouwhuisdieren.

	LIW	Veebescherming	LDW
Financieel gevolg			
Vanuit het ministerie van LNV wordt voor de Landelijk Informatiepunt Wolf, de Veebescherming en het Landelijk Deskundigenteam Wolf via het Provinciefonds middelen uitgekeerd voor de betreffende activiteiten van de IPO-vereniging. Per onderwerp per jaar ziet het er als onderstaand uit:			
	LIW	Veebescherming	LDW
2027	1.410.000 euro	150.000 euro	1.333.000 euro
2028	1.260.000 euro	150.000 euro	1.333.000 euro
2029	1.230.000 euro	150.000 euro	1.333.000 euro

3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)

Ontwikkelingen

De AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG) is er voor onafhankelijk onderzoek naar de oorzaken van vermeende schade en het bepalen van de hoogte van die schade, wat leidt tot een onafhankelijk advies voor de schademelders en vergunninghouders.

Na invoering van de Omgevingswet 2024 kan een verzoek tot onderzoek niet alleen op basis van een verleende vergunning maar ook op basis van een melding gedaan worden. Al eerder is onderkend dat dit mogelijk tot capaciteits- en/of onderzoeksproblemen kan leiden.

De ACSG heeft inmiddels 3 verzoeken om onderzoek naar aanleiding van een melding ontvangen. Met provincies wordt nu onderzocht welke mogelijkheden er zijn om met de meldingen om te gaan.

Speerpunten

- Leveren kennis en gegevens voor mogelijkheden bij provincies om te sturen op de te ontvangen meldingen voor onderzoek.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

3.5. Drugsafvaldumpingen

Ontwikkelingen

Vanaf 2026 verloopt deze regeling niet langer via IPO-vereniging, maar via de VNG. In 2026 worden de laatste aanvragen uit 2025, die nog niet afgewikkeld waren op balansdatum, afgerond. Dit programma-onderdeel komt daarmee vanaf 2027 volledig te vervallen.

Speerpunten

Niet van toepassing.

Financieel gevolg

Niet van toepassing.

3.6. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies)

Ontwikkelingen

In 2026 richt het Programma Transitie Applicatielandschap zich op het realiseren van een robuuste cloud foundation en migratie van informatieproducten naar de cloud. Parallel hieraan wordt een regie-organisatie en een Producten-en-Diensten-catalogus ingericht.

Speerpunten

Informatieproducten

Vanaf 2027 heeft dit hebben bovengenoemde ontwikkelingen gevolgen voor het begrotingsmodel van GBO, dat nu gestoeld is op 7 clusters. Dit clustermodel sluit niet aan bij de Producten- en Diensten-catalogus. Voor de uitvoeringskosten wordt daarom geïnventariseerd hoe het begrotingsmodel er vanaf 2027 uit moet gaan zien, en of wijzigingen in de begroting budgetneutraal kunnen worden doorgevoerd. Tevens wordt geïnventariseerd of er wijzigingen in de formatie nodig zijn (door inzet van nieuwe specialisaties en andere rolverdelingen binnen de organisatie) en welk effect deze vanaf 2027 hebben op de personele lasten van GBO.

Financieel gevolg

In onze begroting hadden wij structureel € 300.000 aan externe GBO-baten opgevoerd voor diverse kaarten. Deze middelen hadden wij toegevoegd aan de daarbij behorende GBO-programmalasten. Wij verlagen dit bedrag aan zowel de baten- als lastenkant structureel met € 180.000, omdat dit een realistischer beeld geeft van de werkelijke inkomsten voor dit doel.

Opsomming wijzigingen binnen dit hoofdstuk

In de tabel hieronder zijn de voor dit programma geraamde middelen weergegeven (I. Kader). In de tabel zijn onder II. de bij de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 opgenomen begrotingsvoorstellen opgenomen. III. geeft dan het nieuwe kader voor de definitieve Begroting 2027 weer.

Aanvullend op de in dit programma genoemde financiële gevolgen bij de inhoudelijke ontwikkelingen is in de tabel onder II. ook het financieel gevolg van het traject 'Bestuurlijke opdracht: Ontleden verenigingsbegroting' zichtbaar gemaakt. De volgende ramingen worden overgebracht naar de Raming kassiersfunctie: 3.1 Onderhoud en beheer Aeries en 3.2 Stichting Certificering Natuur en Landschapsbeheer.

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal lasten</i>	50.972	50.866	48.296	48.696	49.096
<i>Totaal baten</i>	1.929	1.929	1.929	1.929	1.929
<i>Saldo</i>	49.043	48.937	46.367	46.767	47.167
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
3.1. Best. opdracht: Ontleden Verenigingsbegroting	-1.936	-1.936	-1.936	-1.936	-1.936
3.1. Overheveling vanuit deel 2. Beleid	227	-313	-313	-313	-313
3.2. Uitbreiding Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	170	170	170		
3.2. Pilot weidevogels	150				
3.2. Natuurmonitoring	pm	pm	pm	pm	pm
3.2. Best. opdracht: Ontleden Verenigingsbegroting	-819	-819	-819	-819	-819
3.3. Landelijke Aanpak Wolven	2.983	2.893	2.743	2.713	
3.6. Risicokaart	-180	-180	-180	-180	-180
<i>Totaal wijziging lasten</i>	595	-185	-335	-535	-3.248
3.2. Natuurmonitoring	pm	pm	pm	pm	pm
3.2. & 3.3. Bijdrage LVVN via provinciefonds	3.303	3.063	2.913	2.713	
3.6. Risicokaart baten derden	-180	-180	-180	-180	-180
<i>Totaal wijziging baten</i>	3.123	2.883	2.733	2.533	-180
<i>Saldo</i>	-2.528	-3.068	-3.068	-3.068	-3.068
III. Nieuw kader: Begroting 2027 en MJR 2028-2030					
<i>Totaal lasten</i>	51.567	50.681	47.961	48.161	45.848
<i>Totaal baten</i>	5.052	4.812	4.662	4.462	1.749
<i>Saldo</i>	46.515	45.869	43.299	43.699	44.099

x € 1.000

4. Overige ramingen en uitkeringen

4.1. Overige ramingen

Loon- en prijscompensatie

Conform onze uitgangspunten wordt de indexatie voor 2027 (en de meerjarenraming 2028-2023) bepaald op basis van de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB), kerncijfers maart 2026 (CEP 2026).

- De materiële budgetten worden geïndexeerd met 2,1%. Dit resulteert in een totaalbedrag van € 1,1 miljoen inclusief een opslag van € 0,1 miljoen voor de beheerkosten DSO.
- De indexatie van de personele budgetten is 4,2% op jaarbasis. Dit resulteert in een totaalbedrag van € 1,6 miljoen. Afhankelijk van de effecten van de nieuwe nog af te sluiten CAO wordt bepaald of bijstelling van dit bedrag nodig is.

Herstel dekking Verenigingsbegroting

Een belangrijk (en gezond) begrotingsuitgangspunt is dat structurele lasten gedekt worden met structurele baten. Het toepassen van dit uitgangspunt binnen onze verenigingsbegroting vraagt dan om twee correcties:

- In de meerjarenramingen van de afgelopen begrotingen zijn sinds 2022 structureel € 1,5 miljoen baten voor Drugsafval en stikstof opgenomen, terwijl met de bijbehorende lasten (en daarmee de bijdragen van de provincies) vanaf 2025 al geen rekening meer werd gehouden.
- Om aan de bestuurlijke opgaves te kunnen blijven voldoen, is in het voorjaar 2024 de formatie van bureau geactualiseerd die met instemming van de AV en et bestuur met incidentele meevallers zijn gedekt. Via de Conceptbegroting 2027 wordt voorgesteld over te gaan tot structurele dekking van € 0,98 miljoen.

Dekkingsvoorstellen TR 2026 en CB 2027

Wij hebben onderzocht welke maatregelen wij kunnen treffen om de omvang van de extra lasten die voortvloeien uit het traject Basis op orde Bedrijfsvoering te beperken. Wij komen dan op een drietal dekkingsvoorstellen die in de tabel hieronder zijn weergegeven.

Dekkingsvoorstellen	2026	2027	2028	2029	2030
A. Interne inderdieneffecten binnen 'Basis op orde' (inhuur naar vast)		900	1.800	1.800	1.800
B. Doorlichten begroting – structurele onderuitputting		400	400	400	400
C. Inzetten Rekeningresultaat 2025 (voor accountantscontrole)	1.414	1.900			
Totaal dekkingsvoorstellen	1.414	3.200	2.200	2.200	2.200

(x € 1.000)

Toelichting dekkingsvoorstellen

A. Interne inderdieneffecten binnen 'Basis op orde' (inhuur naar vast)

Het realiseren van een robuuste bedrijfsvoering vraagt zowel incidentele als structurele investeringen. Onderdeel hiervan is het traject inhuur naar vast, waarmee structurele externe inhuur wordt teruggebracht en functies structureel worden belegd binnen de organisatie. Naar verwachting leidt dit tot een structureel inderdieneffect van € 0,9 miljoen voor het jaar 2027 en vanaf 2028 € 1,8 miljoen.

B. Doorlichten begroting – structurele onderuitputting

Het doorlichten en heropbouwen van de verenigingsbegroting is nodig om te komen tot een realistische, goed uitlegbare en toekomstbestendige begroting. Dit sluit aan op de bestuurlijke opdracht om de begroting te ontleden langs governance- en financieringslijnen. Op basis van een eerste analyse constateren wij een structurele onderuitputting van € 0,4 miljoen die vanaf 2027 wordt doorgevoerd.

C. Inzetten van het Rekeningresultaat 2025

Voorgesteld wordt het Rekeningresultaat 2025 te benutten als incidentele dekking voor de extra lasten in 2026 en 2027.

4.2. Overige uitkeringen

Hogere bijdrage provincies

Per saldo leiden de begrotingsvoorstellen voor provincies tot een toename van hun bijdrage tot € 6,6 miljoen vanaf 2027. Dit bedrag bestaat voor € 3,1 miljoen uit het saldo van de benodigde middelen bij de bestuurlijke opdracht 'Basis op orde - Bedrijfsvoering', voor € 0,7 miljoen uit extra bestuurlijke ambities en voor € 2,8 miljoen uit Autonome ontwikkelingen: Indexering met L&P-compensatie.

Opsomming wijzigingen binnen dit hoofdstuk

In de tabel hieronder zijn de voor dit programma geraamde middelen weergegeven (I. Kader). In de tabel zijn onder II. de bij de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 opgenomen begrotingsvoorstellen opgenomen. III. geeft dan het nieuwe kader voor de definitieve Begroting 2027 weer.

Aanvullend op de in dit programma genoemde financiële gevolgen bij de inhoudelijke ontwikkelingen is in de tabel onder II. ook het financieel gevolg van het traject 'Bestuurlijke opdracht: Ontleden verenigingsbegroting' zichtbaar gemaakt. Het hier weergegeven bedrag betreft de provinciale bijdrage die correspondeert met de naar de Raming kassiersfunctie overgehevelde bedragen binnen de programma's 1 tot en met 3.

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal lasten</i>	3.427	2.009	2.073	2.074	2.074
<i>Totaal baten</i>	82.813	81.490	79.225	79.865	80.265
<i>Saldo</i>	-79.386	-79.481	-77.152	-77.791	-78.191
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
4.1. Loon- en prijscompensatie	0	2.750	2.600	2.613	2.613
4.1. Herstel dekking Verenigingsbegroting	1.488	2.463	2.463	2.463	2.463
4.1. Dekkingsvoorstellen TR2026 en CB 2027	-1.414	-3.200	-2.200	-2.200	-2.200
<i>Totaal wijziging lasten</i>	74	2.013	2.863	2.876	2.876
4.2. Hogere bijdrage provincies	3.733	6.564	6.404	6.417	6.417
4.2. Best. opdracht: Ontleden Verenigingsbegroting	-7.243	-7.243	-7.243	-7.243	-7.243
<i>Totaal wijziging baten</i>	-3.510	-679	-839	-826	-826
<i>Saldo</i>	3.584	2.692	3.702	3.702	3.702
III. Nieuw kader: Begroting 2027 en MJR 2028-2030					
<i>Totaal lasten</i>	3.501	4.022	4.936	4.950	4.950
<i>Totaal baten</i>	79.303	80.811	78.386	79.039	79.439
<i>Saldo</i>	-75.802	-76.789	-73.450	-74.089	-74.489

x € 1.000

5. Bedrijfsvoering

Ontwikkelingen

De afgelopen jaren is de vereniging sterk gegroeid in taken. Deze groei vertaalt zich in een toegenomen financiële omvang van de begroting en kassiersfunctie en een toenemende complexiteit van werkzaamheden. Hoewel de organisatie zich inhoudelijk heeft ontwikkeld, is de basis van de organisatie niet evenredig meegegroeid. Als gevolg daarvan zijn verbeteringen en activiteiten die feitelijk structureel van aard zijn, regelmatig incidenteel gefinancierd en georganiseerd. Dit heeft geleid tot kwetsbaarheid en versnippering in de organisatie: veel handmatig werk, beperkte structurele borging, en een fragiele basis onder de organisatie die inmiddels aanzienlijk in omvang en complexiteit is gegroeid. De rek in deze manier van werken is eruit. Zonder gerichte versterking nemen risico's, werkdruk en afhankelijkheid van tijdelijke oplossingen verder toe.

Het op orde brengen van de bedrijfsvoering is daarom geen op zichzelf staand verbetertraject, maar onderdeel van een bredere organisatieontwikkeling. Het doel van deze ontwikkeling is het realiseren van een sterk fundament voor de toekomst waarop kan worden doorgebouwd om de organisatie in staat te stellen om bij te dragen aan het realiseren van de bestuurlijke ambities van de provincies.

Dit vraagt om een aantal investeringen op meerdere terreinen. Het gaat daarbij onder meer om het kwalitatief en kwantitatief versterken van de financiële functie en concerncontrol, het harmoniseren en standaardiseren van financiële processen en systemen, en het versterken van de planning en controlcyclus met nadruk op vooruitkijkende sturing en risicomanagement. Daarnaast is een stevige HR-kolom noodzakelijk om de organisatie duurzaam te ondersteunen bij haar omvang en complexiteit, onder meer op het gebied van formatie, inhuur, ontwikkeling van medewerkers en goed werkgeverschap. Ook het integraal borgen van informatievoorziening, privacy en informatiebeveiliging is onmisbaar om te voldoen aan wet- en regelgeving en om bestuurlijke grip te versterken. Tot slot vraagt de groei van de organisatie om herijking en professionalisering van functies als inkoop, juridische ondersteuning, facilitair en huisvesting, zodat deze toekomstgericht, efficiënt en beheersbaar zijn ingericht.

De investeringen die onderdeel zijn van de Conceptbegroting 2027 zijn een eerste stap in een meerjarige transitie. Daarbij past nadrukkelijk niet het beeld dat de organisatie na deze investering 'af' is. De verwachting is dat de organisatie zich ook in de jaren daarna verder ontwikkelt.

Gelet op de nog lopende verbeterprocessen in onze organisatie is op dit moment nog niet uitgekristalliseerd of dit ook het eindbeeld is. Het is niet volledig te voorzien of er nog aanvullende middelen op langere termijn nodig zijn. Daarom wordt uiterlijk vóór het einde van deze statenperiode, in samenhang met de bestuurlijke opdracht tot doorlichting van de begroting en afronding van de organisatieontwikkeling, een onderbouwd beeld geschetst van deze financiële consequenties.

Speerpunten

Projectmanagement & -ondersteuning

Om de stappen in het op orde brengen van de basis voor de bedrijfsvoering en de realisatie van de organisatieontwikkeling in breder zin, is incidenteel aanvullende projectmanagement- en expertisekracht nodig. Het gaat hierbij om tijdelijke inzet voor het uitvoeren van projecten, het begeleiden van verandertrajecten en het gericht binnenhalen van specialistische kennis die niet structureel in de organisatie aanwezig is.

HRM

In het kader van “De Bedrijfsvoering op orde” is gebleken dat versterking van de HR-kolom noodzakelijk is voor een betrouwbaar fundament voor de toekomst waarop gebouwd kan worden. Doel is om duurzaam en betrouwbaar in control te komen en te blijven.

Hiervoor moet de formatie kwalitatief en kwantitatief op sterkte gebracht worden om daadwerkelijk te ondersteunen bij de huidige omvang en complexiteit van de organisatie.

Onderdeel hiervan is:

- Structurele aansturing van de HR-kolom en extra capaciteit op recruitment en HR-advies.
- Het zorgdragen voor HR-informatie o.a. met betrekking tot formatie, bezetting, inhuur, verzuim en verloop. En ook in relatie tot vaste en inhuurmedewerkers.
- Het doorontwikkelen van het e-HRM systeem (Youforce) in samenwerking met de Provincie Zuid-Holland ten behoeve van betere informatievoorziening en praktische eigentijdse ondersteuning voor medewerkers en management.

Daarmee worden processen betrouwbaarder, minder handmatig en beter controleerbaar. Ook worden privacy- en AVG-risico's aanzienlijk verkleind.

Financien

Om de financiële organisatie robuust in te richten, is een gerichte professionaliserings- en harmonisatieslag noodzakelijk t.a.v. de financiële administratie en -processen, planning & control(-cyclus), financieel beleid en strategie en de organisatie-inrichting.

Zo zijn we sinds 2026 aan de slag met:

- Verbetering van de financiële administratie en financiële processen (incl. subsidieproces), waarbij tevens de begroting wordt doorgelicht als onderdeel van de bestuursopdracht *Ontleden Verenigingsbegroting*
- Doorontwikkeling van de bestuurlijke en interne P&C-cyclus
- Ontwikkeling van financieel en fiscaal beleid en prognoses
- Inrichting en versterking van de financiële organisatie; o.a. door het functiehuis aan te passen en door het aanstellen van een concerncontroller
- Verdere inrichting van interne controle en risicomanagement

Deze maatregelen zorgen voor een betrouwbaar financieel fundament waarbij is gecentraliseerd, geautomatiseerd en gestandaardiseerd. De kwaliteit van stuur- en verantwoordingsinformatie neemt toe, bestuurlijke grip wordt vergroot en risico's worden verkleind (bijvoorbeeld ten aanzien van (subsidie)projecten en fiscaliteit).

De benodigde extra financiële middelen zijn nodig voor de implementatie van een nieuw financieel systeem per 2028 en de herinrichting van het huidige systeem (als basis voor de overgang naar een nieuw financieel systeem), inkoop van fiscale expertise en een structurele uitbreiding van de financiële organisatie

Informatievoorziening en Kantoorautomatisering

De werkomgevingen van IPO-bureau en van BIJ12 worden samengevoegd naar één werkomgeving. De samenvoeging wordt voorbereid en begeleid door een interne projectgroep samen met de nieuwe leverancier Interstellar die de dienstverlening van Onited (Utrecht) en Aumatics (Den Haag) opvolgt. De samenvoeging gaat gepaard met een migratie waarmee tevens aan de veiligheidseisen wordt voldaan. Nagenoeg de volledige inhoud gaat over naar de nieuwe werkomgeving. Hoewel vooraf een opschoonactie heeft plaatsgevonden, volgt na de migratie nog een periode van optimalisatie en efficiëntieverbetering. Dit bevordert de samenwerking tussen IPO-bureau en BIJ12 in de ondersteuning van de provincies.

Algemeen

Voor onvoorziene ontwikkelingen binnen het traject Basis op orde binnen de Bedrijfsvoering houden we middelen achter de hand.

Inkoop – van inhuur naar vast

In het project Inhuur naar Vast wordt een voorstel gedaan om inhuur t.b.v. inkoopactiviteiten af te bouwen in 2026. Een deel van deze inhuur is nodig om nieuwe collega's in te werken en om een toename in het aantal EU-aanbestedingen op te kunnen vangen. De consequenties van dit afbouwscenario na 2026 e.v. worden in kaart gebracht.

Inkoop - proceshuis

Om aan een gestandaardiseerd proceshuis te werken hebben medewerkers Bedrijfsvoering geleerd procesgericht te denken en te werken, processen te actualiseren en verbeteren volgens PDCA door te voeren, de vertaling te maken naar de inrichting van systemen en daarop door te ontwikkelen. Medewerkers BV kunnen processen beschrijven en zien koppelvlakken met andere processen van andere disciplines.

CIO: Functionaris Gegevensbescherming & Informatievoorziening

Voor bedrijfsvoering stond de rol van Functionaris Gegevensbescherming niet in het Organisatie & Formatieplan. Hierop werd in de afgelopen jaren wel ingehuurd. Deze functie dient derhalve te worden ingepast in de P-begroting onder bedrijfsvoering.

Daarnaast is in 2026 of 2027 een beperkte investering nodig om een workflow systeem passend te maken om CIO Office werkzaamheden inzichtelijk te maken en te faciliteren. Het resultaat van deze investering is stuurinformatie voor de directie.

Vangnet ziekteverzuim

Voor het waarborgen van de continuïteit binnen de organisatie is het noodzakelijk om budget te reserveren voor een adequaat opvang- en vangnet bij ziekteverzuim. Onvoorziene uitval van medewerkers kan directe gevolgen hebben voor de uitvoering van werkzaamheden en de kwaliteit van dienstverlening. Door te investeren in een flexibel inzetbaar vangnet — zoals tijdelijke vervanging, interne herverdeling van capaciteit of externe ondersteuning — kunnen risico's worden beperkt en blijft de organisatie wendbaar en veerkrachtig. Daarom wordt voorgesteld om hiervoor structureel budget op te nemen in de begroting.

Financieel gevolg

Security / Privacy / CIO Office

De vereniging moet al langer voldoen aan afspraken die zijn gemaakt met de provincies met betrekking tot informatiehuishouding. Dit is verenigingsbreed inclusief alle bijbehorende basisprocessen, en bijbehorende wet- en regelgeving zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Daarnaast leidt de komst van nieuwe wet- en regelgeving met name op het gebied van digitalisering tot extra eisen vanuit de provincies met betrekking tot hygiëne processen op Informatievoorziening. De noodzaak om informatievoorziening integraal en duurzaam te borgen is ook onderkend in het plan Basis op Orde. Zoals ook gecommuniceerd in het voorstel Informatiehuishouding op Orde, zal dit ondervangen worden met de inrichting van een CIO Office waarin onder meer Security, Privacy, Informatiemanagement, Informatiebeheer/-Recordmanagement, Datamanagement etc. zullen worden geborgd.

Vanuit het CIO Office zullen ook worden gemanaged:

- Actieplan Privacy;
- Informatiebeveiliging op orde: ISO27001 compliance.

Er zal in 2026 of 2027 een beperkte investering nodig zijn (eenmalig) om een workflow systeem passend te maken om CIO Office werkzaamheden inzichtelijk te maken en te faciliteren.

Functionaris Gegevensbescherming

Bij de vorige reorganisatie van bedrijfsvoering in 2024 zijn de bedrijfsvoeringsfuncties van Den Haag en Utrecht samengevoegd in twee afdelingen Bedrijfsvoering en Communicatie/PA. Er is toen afgesproken om de functies opnieuw te waarderen en in te passen in 2 nieuwe Organisatie en Formatieplannen voor Bedrijfsvoering en Communicatie/PA. Door recente ontwikkelingen dient het herijkingstraject te worden afgerond. Hiervoor wordt een memo voor de directie voorbereid. Sommige functies zijn hoger gewaardeerd dan in het oude OenF was opgenomen. Dit leidt tot een bijstelling van de P-begroting.

Met het project Inhuur naar Vast wordt in de organisatie geïnventariseerd op welke functies wordt ingehuurd, wat kan worden omgezet naar formatie in de OenF-plannen. Voor bedrijfsvoering stond de rol van Functionaris Gegevensbescherming niet in het OenF. Hierop werd in de afgelopen jaren wel ingehuurd. Deze functie dient derhalve te worden ingepast in de P-begroting onder bedrijfsvoering.

Opsomming wijzigingen binnen dit hoofdstuk

In de tabel hieronder zijn de voor dit programma geraamde middelen weergegeven (I. Kader). In de tabel zijn onder II. de bij de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 opgenomen begrotingsvoorstellen opgenomen. III. geeft dan het nieuwe kader voor de definitieve Begroting 2027 weer.

	2026	2027	2028	2029	2030
I. Kader: Meerjarenraming 2027-2029 uit BGR 2026					
<i>Totaal personeel- en bedrijfsvoeringslasten</i>	29.321	29.323	29.323	29.323	29.323
II. Begrotingsvoorstellen TR26 & CB27					
Basis op orde - Bedrijfsvoering					
Project management & Ondersteuning	150	350			
HRM	450	750	500	500	500
Financieel	450	950	600	600	600
Informatievoorziening en Kantoorautomatisering	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Algemeen	514				
Bedrijfsvoering - Overig					
Inkoop	300	50			
CIO	100	75	75	75	75
Vangnet ziekteverzuim		250	250	250	250
<i>Totaal wijziging lasten</i>	2.964	3.425	2.425	2.425	2.425
<i>Totaal wijziging baten</i>	0	0	0	0	0
<i>Saldo</i>	2.964	3.425	2.425	2.425	2.425
III. Nieuw kader: Begroting 2027					
<i>Totaal personeel- en bedrijfsvoeringslasten</i>	32.285	32.748	31.748	31.748	31.748

x € 1.000

Bijlagen

Bijlage 1. Bijdragen per provincie

Uit de tabel hieronder blijkt per provincie de hoogte van de wijziging in hun bijdrage aan de Vereniging IPO ten opzichte van de goedgekeurde Begroting 2026.

		1. Bestuur- en Verenigings- zaken	2. Beleidsvoor- bereiding	3a. Onder- steuning provinciale uitvoering door BU12	3.b Natuur- informatie en Natuur- beheer**	3. Totaal	4a. Overige ramingen en uitkeringen	4b. Prov. bijdragen bij ontleden BGR naar Raming k-functie	Totaal IPO- vereniging	LVVN via provincie- fonds
Totaal per deel 1 tm 4		-347	-2.702	-3.238	170	-3.068	2.013	7.243	3.139	
Bedrijfsvoering		245	1.086	2.095		2.095			3.425	
Te verdelen bedrag ->		-102	-1.616	-1.143	170	-973	2.013	7.243	6.564	3.363
Provincie	Proc. aandeel									
Groningen	6,80%	-7	-110	-78	12	-65	137	492	447	229
Fryslân	9,49%	-10	-153	-108	32	-76	191	687	639	319
Drenthe	8,12%	-8	-131	-93	9	-84	163	588	528	273
Overijssel	9,43%	-10	-152	-108	12	-96	190	683	615	317
Flevoland	5,30%	-5	-86	-61	3	-58	107	384	342	178
Gelderland	10,67%	-11	-172	-122	23	-99	215	773	705	359
Utrecht	7,78%	-8	-126	-89	15	-73	157	563	513	262
Noord-Holland	8,17%	-8	-132	-93	15	-78	164	592	537	275
Zuid-Holland	9,16%	-9	-148	-105	15	-89	184	663	601	308
Zeeland	5,96%	-6	-96	-68	6	-62	120	431	387	200
Noord-Brabant	10,89%	-11	-176	-125	13	-111	219	789	710	366
Limburg	8,25%	-8	-133	-94	14	-81	166	597	541	277
Totaal	100,00%	-102	-1.616	-1.143	170	-973	2.013	7.243	6.564	3.363

* In dit overzicht zijn de provincies in volgorde van Noord naar Zuid weergegeven.

x € 1.000

** Hier is sprake van andere verdeelsleutels.

Bijlage 2. Afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
AAC	Ambtelijke adviescommissie
ACM	Autoriteit Consument & Markt
ACSG	Adviescommissie Schade Grondwater
AI	Kunstmatige intelligentie
ANLb	Agrarisch natuur- en landschapsbeheer
AV	Algemene Vergadering
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
BAC	Bestuurlijke adviescommissie
B&I	Bereikbaarheid & Infrastructuur
BO	Bestuurlijk overleg
BOFv	Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen
BZK	(ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BuCa	Business-case
CB	Concept Begroting
Cbw	Cyberbeveiligingswet
CE	Circulaire economie
CPB	Centraal Planbureau
DOVA	Decentrale OV-autoriteiten
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	decentralisatie-uitkering
EU	Europese Unie
EZ	(ministerie) Economische Zaken
FOB	Financiën en Openbaar bestuur
FTE	Fulltime-equivalent
GBO	Gemeenschappelijke Beheer Organisatie
GS	Gedeputeerde Staten
HNP	Huis Nederlandse Provincies in Brussel
HRM	Human Resource Management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IenW	(ministerie van) Infrastructuur en Waterstaat
IPB	Interbestuurlijk programma
IPLG	Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied
ISO	Information Security Officer
KenE	Klimaat en Energie
KPS	Kring van Provinciesecretarissen
KRW	Kaderrichtlijn Water
LDW	Landelijk deskundigenteam Wolven
LG	Landelijk gebied
LNV	(ministerie van) Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
NAP	Nitraatactieprogramma

NCSC	National Cyber Security Centre
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NDS	Nederlandse Digitaliseringsstrategie
NHI	Nationaal Hydrologisch Instrumentarium
NMIEK	Nationaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
NN2	Unit Stikstof en Natura2000
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NPLW	Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie
NPRES	Nationaal Programma Regionale Energie Strategie
OCW	(ministerie) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OD NL	Omgevingsdienst NL
OenF	Organisatie en Formatierapport
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbaar vervoer
P&C	Planning & control
PDCA	Plan-Do-Check-Act
pMIEK	provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PO	Productowner
POI	Provinciale Ondersteuningsinstellingen
PMO	Project Management Ondersteuner
PMT	Programmamanagement team
PTAL	Transitie Applicatie Landschap
PS	Provinciale Staten
Q&A's	Questions & Answers (antwoorden op veelgestelde vragen)
RenL	Ruimte en Leefomgeving
RE	Regionale Economie
REC	Regionale Economie en Cultuur
RNN	Rekenmodule Natuurkwaliteit Natuur Netwerk Nederland
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SMR	Kleine modulaire reactoren
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SPV	Strategisch Plan Veerkracht en Veiligheid
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVM	Verbeterprogramma Vogel- en Habitatrichtlijn Monitoring

Interprovinciaal overleg

Gezamenlijke provincies

www.ipo.nl | www.bij12.nl